

Raport
privind realizarea Politicii Naționale de Sănătate,
semestrul II al anul 2009

ASIGURAREA SECURITĂȚII ECONOMICE ȘI SOCIALE

Dat fiind faptul că, criza economică financiară a afectat extrem de puternic Republica Moldova, au fost intensificate măsurile orientate spre înlăturarea efectelor acesteia și de readucere a economiei Republicii Moldova pe un trend ascendent și durabil. În acest sens, a fost elaborat Programul de stabilizare și relansare economică pe anii 2009-2011 (Hotărârea Guvernului nr. 790 din 01.12.2009), care cuprinde un set de acțiuni de recuperare economică, în rezultatul implementării cărora este preconizat ca economia țării să revină pe o traiectorie de creștere începând cu anul 2010. Relansarea economiei va fi însoțită de sporirea volumului producției industriale, agricole și a serviciilor, a investițiilor străine directe, revigorarea comerțului exterior, diminuarea deficitului bugetar și reducerea șomajului, care în rezultat va diminua stresul economic și social al întregii societăți.

Ministerul Economiei, prin intermediul Programului de stat de susținere a dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2009-2011, a continuat procesul de atragere a liniilor de credit de la instituțiile financiare internaționale pentru susținerea întreprinderilor mici și mijlocii producătoare din sectorul rural, stimulând astfel crearea de noi întreprinderi. Actualmente, în sectorul rural este în implementare Proiectul de Investiții și Servicii Rurale (RISP), care oferă suport pe termen lung cu scopul de a accelera regenerarea și creșterea sectorului agricol din Moldova. Unul din obiectivele Proiectului este de a mări accesul întreprinderilor noi din sectorul rural la resursele de finanțare. Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii desfășoară Programul național de abilitare economică a tinerilor (PNAET), care este destinat persoanelor tinere cu vârsta cuprinsă între 18-30 ani ce doresc să-și dezvolte abilitățile antreprenoriale, pentru a lansa o afacere proprie în zonele rurale sau să-și extindă propria afacere existentă, creând noi locuri de muncă.

Una din activitățile de promovare a strategiilor de sporire a coeziunii și incluziunii sociale a grupurilor vulnerabile, conform Legii cu privire la ajutorul social nr. 133-XVI din 13.06.2008, este că începând cu 1 iulie 2009 cereri de a beneficia de ajutor social pot depune toate familiile eligibile pentru aceasta. În perioada de referință suma achitată familiilor eligibile de ajutor social a fost de 75.807.788 lei. În contextul promovării politicilor de prevenire a instituționalizării copiilor și diversificării serviciilor sociale adresate protecției copiilor aflați în dificultate, a fost elaborată și aprobată Hotărârea Guvernului nr. 924 din 31 decembrie 2009 prin care a fost stabilit cuantumul alocațiilor pentru copiii plasați în serviciul de asistență parentală profesionistă.

PROMOVAREA SĂNĂTĂȚII ȘI PREVENIREA BOLILOR

Compania Națională de Asigurări în Medicină în cadrul componentei privind educația pentru sănătate, promovarea modului sănătos de viață, profilaxia primară a maladiilor, controlul medical anual și examenele profilactice a evaluat calitatea supravegherii persoanelor cu hipertensiune arterială. Informarea populației privitor la prevenirea maladiilor și promovarea unui mod sănătos de viață a fost realizată prin distribuirea pliantelor „Stresul – ghid pentru populație” (16 mii bucăți) și a calendarelor anuale 2009 „Fumatul omoară” (12 mii bucăți). Pentru realizarea activităților proiectului de promovare a modului sănătos de viață și reducerea riscului de îmbolnăvire au fost valorificate 424,8 mii lei.

În cadrul procesului instructiv-educativ în 18 școli sportive subordonate Ministerului Tineretului și Sportului, în lunile septembrie-octombrie 2009, au fost organizate pentru copii și adolescenți ore de educație și informare despre modul și deprinderile sănătoase de viață (rolul sportului în viața omului, alimentarea și regimul zilei, particularitățile organismului la sportivi etc.) asigurate de specialiști cu competențe profesionale corespunzătoare – 18 medici și surori medicale. Sportul și modul sănătos de viață este promovat în rîndul juniorilor, tineretului, seniorilor. Conform Calendarului acțiunilor sportive naționale și internaționale, în semestrul II al anului 2009, reprezentanții acestor categorii de vîrstă au fost antrenați în 129 de cantonamente și competiții sportive și tabere de vara.

Colaboratorii poliției ordine publică au desfășurat 7.756 prelegeri în colective de muncă și instituții de învățământ, unde pe lângă multiple probleme abordate a fost promovat modul sănătos de viață.

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare de comun cu instituțiile de învățământ din subordine au elaborat și implementează planuri de acțiuni interne privind măsurile de promovare a modului sănătos de viață cu excluderea consumului de tutun, a alcoolului și produselor alimentare nesănătoase.

Pentru Ministerul Educației, în semestrul II 2009, promovarea sănătății și profilaxia maladiilor, prin promovarea educației pentru sănătate, a continuat să reprezinte unul din obiectivele prioritare ale sistemului educațional. A continuat formarea deprinderilor de promovare a modului sănătos de viață continuă în învățământul secundar general. Astfel a continuat implementarea disciplinei opționale «Educație pentru sănătate» în învățământul gimnazial și «Educație pentru viața de familie» în învățământul liceal. De regulă, disciplinele sunt predate de către biologi, psihologi, școlari etc. Promovarea modului sănătos de viață a urmat în curricula «Dirigenția» în mod obligatoriu în clasele I-XII, câte 1 oră pe săptămână. Și prin intermediul disciplinei obligatorii «Educația fizică» a urmat predarea, în mediu, a câte 30 de ore anual, modulului «Modul sănătos de viață», în clasele I-IX. În calitate de materiale didactice sînt utilizate lucrări în domeniu elaborate de către ONG-uri, UNICEF, Centrele de medicină preventivă etc. În anul de studii 2009-2010 în cadrul catedrelor diriginților a fost elaborat planul de acțiuni, vizînd sporirea vigilenței prin efectuarea măsurilor oportune de prevenire a gripei umane A (H1N1). S-au petrecut convorbiri și ore educative cu tematica: Care sunt simptomele gripei A (H1N1); Învăță cum să previi îmbolnăvirea; Ce este pandemia de gripă.

În conformitate cu Ordinul MET nr.648 din 14.08.09”Cu privire la profilaxia virusului gripal A (H1N1) în sistemul educațional din Republica Moldova” în primele 3 zile ale anului de studii 2009-2010 în cadrul procesului didactic au fost organizate *Orele sănătății* în instituțiile de învățământ preuniversitar, profesional, mediu de specialitate și instituțiile de învățământ superior.

În fiecare an, elevilor din sistemul învățământului mediu de specialitate și secundar profesional li se organizează controlul profilactic și asistență medicală. De asemenea, se organizează vaccinarea contingentului de elevi în colaborare cu IMSP Centrul Municipal de Medicină Preventivă.

Formarea deprinderilor de viață a tineretului studios se realizează prin cursul “Educația pentru sănătate”. Curricula pentru disciplina respectivă conține teme privind profilaxia și controlul infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală. Promovarea sănătății este axată și în continuare pe următoarele grupuri-țintă: Elevii claselor I-XII, învățământ secundar general; Elevii și studenții din învățământ mediu de specialitate și profesional; Studenții instituțiilor de învățământ superior.

Anual, se organizează controlul profilactic și acordarea asistenței medicale contingentului de elevi din învățământul mediu de specialitate și secundar profesional. Permanent, este organizată vaccinarea contingentului de elevi în colaborare cu IMSP Centrul Municipal de Medicină Preventivă.

La solicitarea Ministerului Educației și Tineretului Institutul de Științe ale Educației realizează permanent instruirea cadrelor didactice, selectate de instituțiile de învățământ, în domeniul formării deprinderilor de viață ale tineretului studios, în special profilaxiei infecției HIV/SIDA și ITS.

Educația „de la egal la egal”, o inițiativă pentru tinerii care urmăresc scopul de a-și dezvolta cunoștințele, aptitudinile, concepțiile, deprinderile, responsabilitățile și grija față de propria sănătate, a început să ia amploare din anul 2001 când UNICEF a susținut proiectul de prevenire a HIV/SIDA și ITS, bazată pe concepția educației de la egal la egal. Pentru prima dată, în calitate de educatori „de la egal la egal” au fost pregătiți elevi ai claselor superioare din instituțiile de învățământ preuniversitar. Actualmente, Educația „de la egal la egal” este oficializată la nivelul Direcțiilor Raionale Învățământ, Tineret și Sport. Tinerii bine instruiți și motivați desfășoară activități educaționale informale sau organizate cu semenii lor (persoane asemănătoare cu ei ca și vîrstă, context social sau interese) pe parcursul unei perioade de timp. Educația „de la egal la egal” este desfășurată în grupuri mici, prin intermediul contactului individual sau în alte contexte variate: școli, universități, cluburi, biserici, la locul de muncă, pe stradă, acasă sau în orice alt loc unde se adună tinerii.

Deja în republică activează 1508 de educatori „de la egal la egal” înzestrați cu cunoștințe în domeniul promovării modului sănătos de viață și a profilaxiei HIV/SIDA (căi de infecție, modalități de prevenire), deprinderi de transmitere a informației și planificare a activităților cu semenii lor, cu o atitudine tolerantă față de persoanele afectate. Beneficiari ai activităților educatorilor „de la egal la egal” au fost 137255 de tineri.

Publicarea articolelor cu conținut medical tematic în ziarele de uz intern a fost realizată în instituțiile de învățământ mediu de specialitate și secundar profesional. A continuat organizarea în comun cu catedrele clinice și organizațiile non-guvernamentale (Crucea Roșie, UNFPA etc.) a prezentărilor informaționale tematice.

La inițiativa Asociației Germane de Cooperare Tehnică, în luna martie, ministerul a semnat un memorandum cu privire la implementarea în învățământul profesional al unui curs cu referință la formarea deprinderilor pentru un mod sănătos de viață și profilaxia HIV/SIDA. Proiectul va avea o perioadă de activitate pînă la 31.11.2010.

A fost elaborat cursul de studii și este aplicat de la 01.09.2009 în 4 instituții-pilot: ȘP nr. 1 Cahul, ȘP Florești, ȘP Ștefan Vodă, ȘP Alexandreni, or. Sîngerei. După perioada de aprobare a cursului în cauză, vor urma deciziile privind oportunitățile de extindere a cursului în celelalte instituțiile de învățământ profesional. Pentru perioada de vară, se preconizează organizarea școlii de vară în fiecare raion implicat în proiectul „Tinerii pentru prevenirea HIV/SIDA”.

ASIGURAREA UNUI ÎNCEPUT SĂNĂTOS DE VIAȚĂ

În contextul asigurării obligatorii de asistență medicală, toate cheltuielile legate de îngrijirile de sănătate a mamei și copilului, la toate nivelurile sistemului, sînt acoperite din bugetul public. Lista medicamentelor compensate include medicamente utilizate în tratamentul maladiilor cu cel mai înalt grad de impact asupra sănătății publice și anume: 24 de denumiri comune internaționale de medicamente eliberate pentru copii de la 0 pînă la 5 ani la nivelul de compensare de 100% din costul medicamentului, 2 denumiri comune internaționale eliberate gravidelor la nivelul de compensare de 100% din costul medicamentului și 1 denumire comună internațională de medicament - pentru copiii de la 0 pînă la 18 ani la nivelul de compensare de 100% din costul medicamentului.

Întru fortificarea serviciului perinatologic din republică, condiționat de trecerea înregistrării nou-născuților în conformitate cu standardele recomandate de OMS, în luna noiembrie 2009, prin intermediul UNICEF Moldova, a fost recepționat echipament medical în valoare totală de circa 700.000 de dolari SUA, oferit de Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei și Comitetului Național pentru UNICEF din Elveția de care au beneficiat Centrul perinatologic de nivelul III și cele 10 Centre perinatologice de nivelul II din republică, care conține: incubatoare și aparate de ultrasunet performante, mese de resuscitare, lămpi fototerapeutice.

În vederea asigurării calității serviciilor medicale au fost elaborat și aprobat Protocolul clinic național „Managementul malformațiilor cardiace congenitale la nou-născut”; au fost elaborate și aprobate 9 Protocoale clinice standardizate pentru medicii neonatologi din secțiile de reanimare și terapie intensivă neonatală: „Edemul pulmonar la nou-născut”; „Hemoragia pulmonară la nou-născut”; „Alimentația parenterală la nou-născut”; „Insuficiența renală la nou-născut”; „Acidoza respiratorie la nou-născut”; „Acidoza metabolică la nou-născut”; „Alcaloza respiratorie la nou-născut”; „Alcaloza metabolică la nou-născut”; „Șocul la nou-născut”. Au fost elaborate și aprobate de comisiile de profil ale Ministerului Sănătății proiectele a 10 protocoale clinice pentru urgențele pediatrie, care urmează să fie plasate pentru discuții publice pe pagina web a Ministerului Sănătății.

În scopul evaluării cauzelor mortalității infantile și a copiilor sub 5 ani la domiciliu și elaborării mecanismului de colaborare intersectorială în acest domeniu a fost realizat Studiul „Evaluarea cauzelor mortalității infantile și a copiilor sub 5 ani la domiciliu, și în primele 24 ore de spitalizare”. La data de 1 decembrie 2009 au fost discutate rezultatele acestui studiu și, urmare a căruia, grupul de lucru antrenat a inițiat procedura de elaborare a mecanismului de colaborare intersectorială în vederea reducerii ratei mortalității infantile și ratei mortalității copiilor sub 5 ani, inclusiv la domiciliu. Continuă implementarea

fazei I (01.09.2008 – 30.04.2010) a Proiectului moldo-elvețian: Regionalizarea Serviciilor pediatrice de Urgență și Terapie Intensivă în Republica Moldova (REPEMOL), semnat la 21 octombrie 2008, orientat la sporirea șanselor de supraviețuire ale copiilor care au nevoie de servicii medicale de urgență și reducerea ratei deceselor ce pot fi prevenite.

Întru asigurarea unui mediu sigur de dezvoltare și creștere a copilului, în cadrul proiectului moldo-elvețian „Regionalizarea Serviciilor Pediatrice de Urgență și Terapie Intensivă în Republica Moldova” (REPEMOL) este în desfășurare Campania Națională de Comunicare ”O casă fără pericol pentru copilul tău!”, care include trei arii tematice: arsuri și opăririi, intoxicații și otrăviri; înec și submersiune.

La 22 octombrie 2009, Ministerul Sănătății a desfășurat un seminar de instruire pentru vicedirecții în asistența medicală mamei și copilului din Centrele Medicilor de Familie/Asociațiile Medicale Teritoriale, responsabili de procesul de desfășurare a Campaniei, cu prezentarea materialelor de comunicare, principiile de colaborare cu mass-media, identificarea celor mai eficiente modalități de informare și mobilizare comunitară.

Pe parcursul semestrului II a anului 2009 a fost pregătit pachetul de documente pentru organizarea licitațiilor de procurare a echipamentului medical necesare celor 3 centre regionale pediatrice de urgență și terapie intensivă și celor 4 ambulanțe pentru urgențe pediatrice. Evaluarea ofertelor este în derulare. Este în curs de finalizare amenajarea spațiilor destinate echipamentelor medicale pentru secția de Terapie intensivă somatică ICȘOSMC, secția Terapie intensivă Spitalul Clinic Municipal Bălți și Departamentul de Primite Urgență de la Spitalul Clinic Municipal pentru Copii „V. Ignatenco”. La Spitalul Clinic Municipal Bălți este amenajat și spațiul pentru unitatea primiri urgențe (UPU) (planificat în faza a II-a a proiectului). În luna septembrie a fost finisată procedura de procurare a echipamentelor de instruire (manechine) pentru cele 3 centre de formare medicală continua în urgențe pediatrice.

Au fost organizate 3 cursuri de formare a formatorilor în PALS (Suport Vital Avansat Pediatric) unde au fost pregătiți 31 formatori naționali. În această perioadă au fost desfășurate 5 cursuri PALS pentru medicii și asistentele medicale din secțiile de reanimare. Au fost instruiți 35 medici și 15 asistente medicale din secțiile de reanimare ale centrelor regionale. Adicional, au fost instruiți 13 medici și 5 asistente medicale din secțiile de reanimare ale Spitalului Clinic Republican pentru Copii „Em. Cotaga” și Spitalul Clinic Municipal pentru Copii nr. 1.

În luna noiembrie 2009 a fost finisat Proiectul privind procurarea și distribuirea pachetelor alimentare, finanțat din cadrul Proiectului Băncii Mondiale „Servicii de sănătate și asistență socială” și realizat prin intermediul UNICEF, și care a fost focusat pe prevenirea malnutriției în rândurile populației vulnerabile (femei gravide, mame care alăptează, copii în vârstă de 6-24 luni).

În cadrul Institutului Muncii, la 03 decembrie 2009 a avut loc Masa Rotundă cu genericul „Abordarea strategică de ameliorare a aspectelor de politici, calitate și acces al serviciilor de întrerupere a sarcinii în Republica Moldova”, organizată de Ministerul Sănătății în comun cu Organizația Mondială a Sănătății (Acordului Bianual de Colaborare între Ministerul Sănătății și Biroul Regional pentru Europa al OMS pentru anii 2008-2009). La eveniment au participat specialiști din cadrul Universității de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, reprezentanții Companiei Naționale de Asigurări în Medicină, Centrului Național Științifico-Practic de Medicină Preventivă, Centrului Național de Management în Sănătate, medicii obstetricieni ginecologi, reprezentanții organismelor internaționale, organizațiilor non-guvernamentale și societății civile.

Pentru a îmbunătăți accesul la servicii și informații în domeniul sănătății reproducerii în rândul populației de etnie romă, Ministerul Sănătății în comun cu Oficiul UNFPA din Moldova, în perioada 10 septembrie – 31 octombrie 2009, a desfășurat în localitățile preponderent cu populație de etnie romă Campania socială de informare „Nu uita! Sănătatea ta înseamnă – Sănătatea familiei tale”, unde au fost desfășurate de lucrătorii medicali (medici obstetricieni-ginecologi, medici de familie) sesiuni informative la subiectele:

planificarea familiei, metode moderne de contracepție, prevenirea răspândirii ITS, inclusiv infecția HIV/SIDA, etc., care au participat 535 persoane (tineri – 150 persoane, femei – 250 persoane, bărbați – 135 persoane).

Condiția materială a familiei este susținută, inclusiv prin Legea bugetului de stat pentru anul 2010 nr. 133-XVIII din 23 decembrie 2009 și Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2010 nr. 129-XVIII din 23 decembrie 2009 care prevăd majorarea cu 300 lei a cuantumurilor indemnizațiilor unice la nașterea copilului (atât pentru persoanele asigurate, cât și pentru cele neasigurate), care începând cu 01 ianuarie 2010 va constitui 1700 lei la nașterea primului copil și 2000 lei la nașterea fiecărui următor copil.

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei în scopul mediatizării politicilor promovate în domeniul protecției familiei și copilului a participat la 2 ședințe a „Clubului de presă al jurnaliștilor de investigație” și la conferința de presă pentru reflectarea rezultatelor Conferinței regionale “Reforma sistemului de îngrijire a copilului – angajament, parteneriat, acțiune”, desfășurate la Chișinău în perioada 24-26 noiembrie 2009.

Ministerul Sănătății, în comun cu Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (Institutul Științifico – Practic de Horticultură și Tehnologii Alimentare), în cadrul proiectului finanțat de UNICEF „Testarea utilizării sării iodate în industria alimentară”, au inițiat lucrări privind testarea utilizării sării iodate la fabricarea unor tipuri de conserve: fasole, porumb și roșii conservate, fabricate de întreprinderile: FC „Merencon”, s. Mereni; Fabrica de conserve, s. Coșnița; SA „Alfa-Nistru”, r-nul Soroca, și cașcavaluri, produse de Fabrica de Lapte din r-nul Rîșcani. Totodată, sunt în procesul de testate unele produse lactate așa ca cașcaval și brânză în saramură din lapte de oi.

Ministerul Educației, în învățământul preșcolar contribuie la asigurarea unui început sănătos de viață prin intermediul Curriculumului educației copiilor de vîrstă timpurie și preșcolară (1-7) cu modulul obligatoriu ”Educația fizică și educația pentru sănătate”. Formarea reprezentărilor elementare despre sănătate, stimularea dorinței de a fi sănătos, fortificarea sănătății începe de la vîrsta de 1 an.

În contextul implicării părinților în procesul educațional a fost elaborat Caietul de comunicare educator-părintși ”Ajută-l să crească OM Mare”. Caietul a fost elaborat și editat de către UNICEF și este difuzat în toate instituțiile de preșcolare.

În scopul prevenirii accidentelor și traumelor la copii au fost predate astfel de cursuri obligatorii, precum :”Dirigenția”, clasele I-XII, cursul ”Siguranța traficului rutier” și ”Protecția civilă”, respectiv pentru clasele I-IX, are loc instruirea privind regulile de apărare împotriva incendiilor în clasele I-IV și V-IX, respectiv cîte 3 și 5 ore anual.

Întru asigurarea accesului la învățământul de bază în vizorul ministerului este alimentarea și școlarizarea obligatorie copiilor. Astfel, în I semestru al anului școlar 2009-2010 au fost alimentați 100% copii din clasele primare și circa 16, 75% copiii claselor V-IX. Au rămas neșcolarizați în această perioadă 99 de copii cu vîrsta 7-16 ani , 11 - din ei din cauza stării materiale precare, 6 –vagabondaj, 51- plecați cu părinții în direcții necunoscute, 10- refuzul părinților, 21 - plecați peste hotare cu părinții.

SĂNĂTATEA TINEREI GENERAȚII

Pe parcursul anului 2009 în republică au activat 12 Centre de Sănătate Prietenoase Tinerilor, ca subdiviziuni funcționale în cadrul instituțiilor medicale, finanțate de Compania Națională de Asigurări în Medicină. Au fost aprobate Standardele de calitate a serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor (ordinul MS nr.168 din 12 iunie 2009), care conțin principiile de organizare a serviciilor de sănătate existente în servicii de sănătate prietenoase tinerilor, pentru a soluționa eficient problemele de sănătate și dezvoltare ale tinerilor și modalitățile și instrumentele practice de asigurare a organizării serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor. Întru implementarea standardelor de calitate ale serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor este în procesul de elaborare Ghidul de aplicare a standardelor de calitate ale serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor și setul de materiale informaționale pentru beneficiari (1 buclet promoțional

al rețelei serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor și 7 bucle tematice, în corespundere cu cele 7 probleme prioritare ale sănătății adolescenților: ITS/HIV/SIDA, sarcina nedorită, probleme de sănătate mintală în rezultatul abuzului de substanțe (alcoolism, narcomanie), tulburări psiho-emoționale și de personalitate, probleme de sănătate în rezultatul violentei, dereglări de nutriție, în special malnutriția (I, Fe), tulburări de dezvoltare în perioada pubertară.

În perioada 21 – 23 septembrie 2009, în Edinburg, Scoția, delegația Ministerului Sănătății a participat la lucrările Ședinței Consultative privind politicile și serviciile de sănătate prietenoase tinerilor, organizat de Organizația Mondială a Sănătății, la care au participat 130 de reprezentanți din 37 țări europene. Scopul Ședinței Consultative a fost schimbul de experiență a țărilor participante în politicile de tineret cu notificarea modelelor de prestare a serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor. Programul de lucru a ședinței a cuprins 3 obiective majore: Strategii în susținerea sănătății și dezvoltării adolescenților și tinerilor în oferirea accesului la servicii de sănătate; Satisfacerea necesităților adolescenților și tinerilor de sistemul de sănătate; Sănătatea elevilor: crearea unui sistem de sănătate sensibil și atractiv pentru adolescenți și tineri. Delegația Republicii Moldova a prezentat un raport cu privire la Restructurarea serviciilor medicale acordate elevilor în instituțiile de învățământ.

Ca continuare a activităților menționate, cu suportul OMS, în perioada 8 – 10 septembrie 2009, a fost desfășurat un atelier de lucru cu genericul „Îmbunătățirea serviciilor de sănătate în școli”, unde a fost pus în discuție proiectul Regulamentului – cadru de activitate a lucrătorului medical în instituțiile de învățământ pentru implementarea la nivel de țară a Nomenclatorului serviciilor suplimentare de sănătate acordate copiilor, elevilor și studenților în instituțiile de învățământ. (HG nr. 934 din 04.08.2008)

Întru extinderea serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor și asigurarea unui proces integrat de planificare, organizare și coordonare a acestor servicii pe teritoriul republicii a fost instituit și aprobată componența nominală a Comitetului de Coordonare a procesului de extindere a serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor (ordinul MS nr. 520 din 24 decembrie 2009).

În perioada 12 – 16 octombrie 2009 au fost instruiți 23 lucrători medicali ai Centrelor de Sănătate Prietenoase Tinerilor în problemele de consiliere pre- și posttestare la HIV și hepatitele virale B, C. Întru fortificarea capacităților prestatorilor de servicii de sănătate în domeniul Sănătății Adolescentului, în perioada 9-13 noiembrie și 16-20 noiembrie curent, au fost desfășurate 2 ateliere de lucru pentru medicii de familie, asistentele medicului de familie, medicii cabinetelor de sănătate a reproducerii. Au fost instruite 50 persoane în modulele de bază ce țin de sănătatea adolescenților.

A fost aprobat formularul statistic nr.49 sãn „Darea de seamă privind serviciile de sănătate prietenoase tinerilor” (ordinul MS nr. 434 din 30 noiembrie 2009), care conține instrumentele de evaluare cantitativă și calitativă a serviciilor de sănătate prestate tinerilor de Centrele de Sănătate Prietenoase Tinerilor.

Promovarea modului sănătos de viață a tinerii generații este inclusă ca temă specială a cursului educație pentru sănătate din cadrul curriculumului instituțiilor de învățământ preuniversitar „Educație civică”. În tematica emisiunilor dedicate copiilor și tinerilor „Ora copiilor” și „Forța junimii” sunt incluse și subiecte ce țin de promovarea modului sănătos de viață în rîndul copiilor și tinerilor, modificarea comportamentelor de risc, etc. În Zona Nord și Zona Centru a țării este difuzat postul de radio „Sănătatea”, care în totalmente este dedicat problemelor de educație pentru sănătate și promovare a modului sănătos de viață.

Menținerea și fortificarea sănătății tinerii generații a fost realizat și prin intermediul competițiilor cu caracter de masă la diferite ramuri de sport, organizate de comun cu autoritățile administrației publice locale din Republicii Moldova. În perioada 10 septembrie – 25 octombrie 2009 a fost organizat Turneul republican de fotbal Cupa Guvernului (ediția a IV-a), rezervat juniorilor cu anul nașterii 1995-1996. Competițiile din cadrul Turneului s-au desfășurat în patru etape. La prima și a doua etapă (interșcolară și raională) au participat peste 1000 de echipe care au întrunit un număr total de 18.300 de elevi. La etapa regională au participat 32 de echipe cu un număr de 640 de elevi, iar la cea finală au participat 8 echipe cu

un număr de 160 de elevi. Semifinalele s-au desfășurat pe data de 21.10.2009 la care au participat 4 echipe cu un număr de 80 de elevi. Pentru promovarea fotbalului în rândurile generației în creștere, meciul final de pe Stadionul „Dinamo” a fost transmis în direct la postul de televiziune „Moldova-1”.

Educația pentru sănătate este prezentă în viața culturală a societății, inclusiv prin intermediul publicațiilor din domeniul culturii fizice și sportului: ziarele „Sport Curier”, „Sport Plus”; revistele „Sport Time”, „Almanah Olimpic”, „Atletism”, etc. care formează un comportament adecvat și responsabil în menținerea sănătății la adolescenți și, în primul rând, la sportivi din loturile naționale de juniori și tineret.

Ministerul Tineretului și Sportului a inițiat proceduri de aprobare a Proiectului Legii cu privire la voluntariat care este menit să reglementeze și să impulsioneze activitatea de voluntariat și care au un impact direct asupra facilitării incluziunii sociale, formării deprinderilor de viață și profesionale, ofertei serviciilor sociale comunitare, inclusiv îngrijiri de sănătate. La 5 decembrie 2009, Ministerul Tineretului și Sportului a organizat Festivalul Național al Voluntarilor, la care au participat atât voluntari tineri, cât și în etate, și care a avut scop asigurarea reconcilierii generațiilor, promovarea marketingului și antreprenorialului social. În cadrul evenimentului au fost oferite circa 20 de premii naționale și certificate de mulțumire celor mai activi voluntari din țară, care desfășoară acțiuni comunitare de informare, educare și sensibilizare a tinerilor cu privire la HIV/AIDS, ITS, cât și tineri care lucrează cu grupurile vulnerabile din comunități.

Ministerul Tineretului și Sportului a evaluat starea fizică a clădirilor Centrelor de resurse pentru tineri și a Clinicelor de sănătate prietenoase tinerilor, iar în cadrul Decadei Tineretului 8-18 noiembrie 2009, au fost organizate mese rotunde cu participarea reprezentanților acestora și prezentate rezultatele evaluării și identificate măsurile urgente de reabilitare a edificiilor.

Ministerul Educației în parteneriat cu Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor ”Neovita” a continuat desfășurarea campaniilor informaționale out-reach, care au inclus editarea și diseminarea broșurilor informaționale, fluturașilor cu conținut informațional în scopul sensibilizării atitudinii tinerilor cu privire la modul sănătos de viață, serviciile de sănătate prietenoase tinerilor, prevenirea și combaterea consumului de droguri și a traficului de ființe umane.

Pe parcursul semestrului, Ministerul Educației de comun cu Ministerul Sănătății a desfășurat lunar campanii de informare pe subiecte de sănătate (prevenirea ITS, HIV, abuz de alcool și alte droguri) în cadrul Centrelor de medicină preventivă, clinicile de servicii prietenoase tinerilor, licee, școli vocaționale prin distribuirea materialelor informative și oferirea de consultații gratuite copiilor și tinerilor. În cadrul liceelor, școlilor profesionale, elevii au asistat la ore de sănătate susținute de profesori și asistenți medicali inițiate în domeniu.

În scopul promovării modului sănătos de viață în rândul tinerilor în cadrul Centrelor de Resurse pentru Tinere și Centrele de sănătate prietenoase tinerilor au fost organizate o serie de activități de informare și instruire prin antrenarea voluntarilor în diseminarea informației și experienței prin metoda de la egal al egal, în conformitate cu interesele și necesitățile tinerilor precum: modul sănătos de viață (53 seminare), drepturile tinerilor (170 seminare), prevenirea traficului de ființe umane (52 seminare). În total la activitățile de instruire din cadrul Centrelor de resurse pentru tineri au participat circa 20000 tineri: liceeni și elevi ai instituțiilor de învățământ profesional și mediu de specialitate.

În luna iulie, 2009, a fost organizată Școala de vară ”Tinerii în dialogul pentru pace” în mun. Chișinău, cu participarea reprezentanților din diferite localități ale republicii și a ONG-lor pentru tineret. Instruiți ca peer educatori: 96 elevi, 31 consultanți adulți și 4 lucrători medicali.

La 9 iunie 2009 a fost lansat Concursul de granturi prin care se acordă asistență logistică și financiară ONG-lor, centrelor de tineret, consiliilor locale de tineret pentru organizarea activităților de promovare a modului sănătos de viață, măsuri de combatere a consumului de droguri, alcool, tutun.

În cadrul Centrelor Regionale de Resurse pentru tineri din Soroca, Ungheni, Fălești, Bălți există servicii psiho-sociale pentru copii și tinerii din familiile social-vulnerabile. Acestea includ: consultații cu psihologul, cantine de ajutor social prin care se asigură alimentarea adolescenților din păturile social-vulnerabile, vizite ale asistenților sociali la domiciliu, Cluburi de integrare ”Pro Viața”.

VÎRSTNICI SĂNĂTOȘI ȘI ACTIVI

Organizarea asistenței medicale geriatrice¹ a permis prestarea în anul 2009 a serviciilor medicale unui număr de 9.000 persoane în etate. Pentru ameliorarea asistenței medicale prestate persoanelor vârstnice în perioada 5-8 mai 2009 a fost organizat un seminar instructiv la care au participat mai bine de 200 medici geriatri de familie, medicina internă, cardiologi, endocrinologi, etc. În prezent colaboratorii Centrului Național de Geriatrie și Gerontologie activează în Franța în Centrele respective pentru a face cunoștință cu standardele de diagnostic și tratament a pacienților geriatrici cu implementarea ulterioară a acestora în Republica Moldova.

Centrul Național de Geriatrie și Gerontologie realizează formarea și perfecționarea personalului medical în domeniul geriatriei. Pe parcursul anilor 2008 și 2009 au fost organizate 3 seminare Internaționale și unul Republican pentru medicii din țară cu participarea specialiștilor din SUA, Israel, Franța. În baza Cursului de Geriatrie și Gerontologie FPM a USMF „Nicolae Testemițanu”, în prezent sunt pregătiți 4 medici geriatri, iar la cursurile de perfecționare în domeniul geriatriei pe parcursul anilor 2008-2009 au participat peste 300 medici de diverse specializări. Problemele de organizare și implementare a serviciului geriatric în Republica Moldova au fost abordate la seminarul republican cu participarea a 23 de directori de Spitale Raionale, Centre ale Medicilor de Familie și Centre de Sănătate. Au fost elaborate și prezentate pentru obținerea asistenței din partea Germaniei în anul 2010 două proiecte în domeniul geriatriei „Insuficiența cardiacă cronică la vârstnici” cu valoarea a câte 10 mii euro fiecare.

Crearea condițiilor de viață pentru persoanele de vârstă a treia este prezentă și prin dezvoltarea și menținerea rețelei de servicii sociale destinate acestei categorii de persoane. Conform Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei în republică funcționează 109 instituții sociale care prestează servicii sociale pentru 4.820 persoane adulte și cu dizabilități: Aziluri pentru persoane în vârstă și cu dizabilități – 29 instituții în care sunt îngrijiți 719 persoane; Centre de plasament – 6 instituții pentru 134 persoane; Centre de zi – 32 pentru 2170 persoane; Centre de reabilitare socio-medicală – 3 pentru 291 beneficiari; Centre mixte – 39 pentru 1506 beneficiari. La fel, în republică funcționează 130 cantine de ajutor social, de serviciile cărora lunar beneficiază 5.906 persoane vârstnice și cu dizabilități, familii cu copii în situații de risc. Costul mediu al unui prânz în cantina socială constituie 14,1 lei/persoană/zi. De servicii de îngrijire la domiciliu beneficiază 25.953 persoane solitare și inapte de muncă, prestate de 2.518 lucrători sociali care încearcă să aplice o tratare multidisciplinară în activitatea lor, inclusiv și oferirea unor servicii de îngrijire medicală. În cadrul primăriilor sunt angajați și activează 1.159 persoane.

Recent, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei în parteneriat cu Fondul de Investiții Sociale din Moldova a lansat Programului „Dezvoltarea sistemului integrat de servicii sociale la nivel de comunitate și raion” (finanțat de Comisia Europeană și administrat de Banca Mondială) în cadrul căruia, în parteneriat cu societatea civilă, vor fi dezvoltate capacitățile administrației publice locale și centrale în dezvoltarea unei rețele coordonate de servicii integrate de asistență socială la nivel de raion, implementat în 7 raioane ale republicii. În cadrul memorandumului de colaborare semnat cu *Asociația Obștească „Concordia. Proiecte Sociale”* este inițiată crearea a 12 centre sociale destinate persoanelor în dificultate, în special persoanelor în etate și cu dizabilități.

Dezvoltarea și consolidarea serviciilor comunitare, inclusiv pentru persoanele de vârstă a treia este reglementată prin elaborarea de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei și punerea în aplicare a actelor normative: Ordinul nr. 54 din 10 iunie 2009 de aprobare a Regulamentului – cadrul de

¹ Ordinul MS nr.469 din 25 decembrie 2007 „cu privire la crearea Centrului Național de geriatrie și Gerontologie”; Ordinul MS RM nr.502 „cu privire la organizarea asistenței medicale geriatrice în Republica Moldova”

activitate al Serviciului de asistență socială comunitară și fișele de post-tip pentru șeful serviciului, asistentul social cu funcții de supervizare și asistentul social comunitar; Ordinul nr. 55 din 12 iunie 2009 cu privire la Mecanismul de referire al cazului în sistemul de servicii sociale.

Cu suportul Agenției Elvețiene de Dezvoltare și Cooperare în Republica Moldova în semestrul II al anului 2009 au fost inițiate un șir de activități pentru dezvoltarea deprinderilor de viață și reabilitarea prin ergoterapie a persoanelor care sunt în îngrijire în instituțiile sociale de tip rezidențial. În internatele din s. Brînzeni, r. Edineț; s. Bădiceni, r. Soroca; s. Cocieri, r. Dubăsari au fost formate, instruite și dotate cu echipamentul necesar câte două echipe mobile de rezidenți pentru menaj. Totodată, în Internatele psihoneurologice din s. Cocieri, r. Dubăsari și s. Bădiceni, r. Soroca au fost construite câte o seră pentru cultivarea legumelor. Zilnic rezidenții acestor instituții sînt încadrați în activități de ergoterapie. Toate produsele obținute din activitățile de ergoterapie sînt utilizate pentru necesitățile curente în instituțiile date.

Recuperarea sănătății persoanelor de vîrsta a treia este organizată în două instituții subordonate Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei: Centrul „Speranța” din or. Vadul lui Vodă și Centru „Victoria” din or. Sergheevca de serviciile cărora în anul 2009 au beneficiat 8.555 persoane. Pentru prevenirea și tratarea bolilor ale sistemului osos (osteoporoza) din fondul măsurilor profilactice a fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală au fost alocați 2.309,5 mii lei și procurat preparatul Miacalcic.²

CONTROLUL BOLILOR CRONICE NECONTAGIOASE

În Republica Moldova morbiditatea prin cancer rămîne a fi una din ariile stringente de interes a sistemului de sănătate. În anul 2009 incidența prin cancer a înregistrat valoarea de 223,7 cazuri la 100.000 locuitori și este cu 10,6 cazuri mai mult comparativ cu anul 2008. În realizarea controlului cancerului au fost întreprinse mai multe măsuri. În perioada 08 iunie – 02 iulie sub egida Ministerului Sănătății a fost desfășurat de Institutul Oncologic lunarul „Anticancer” în cadrul căruia a fost organizată deplasarea brigăzilor consultative a medicilor-oncologi în teritoriu: mun. Chișinău, Bălți și 12 raioane, unde au fost consultați circa 4.500 pacienți, inclusiv la 150 persoane fiind depistat cancer și suspexții la cancer, la 400 persoane – maladii precanceroase și la 350 persoane – tumori benigne. În staționarul Institutului Oncologic au fost tratat circa 25 mii pacienți oncologici, iar în policlinica Institutului Oncologic au fost consultați circa 115 mii de pacienți. Prin donația Agenției Internaționale pentru Energie Atomică a fost instalat și pus în funcțiune acceleratorul liniar, unicul aparat în republică, destinat tratamentului radiant al bolnavilor oncologici. Această instalație radioterapeutică permite tratamentul cu succes al tumorilor care necesită o precizie mai sporită, în special al tumorile sistemului nervos central și la copii. Cu concursul organizației neguvernamentala cu sediul in Statele Unite ale Americii „Global Healing” a fost pusă în funcțiune Banca de sânge pentru bolnavii oncologici și hematologici. A fost deschis Centrul de telemedicină, destinat consultării pacienților, la necesitate, cu alte instituții din țară și de peste hotare.

Datele statistice privitor la morbiditatea prin diabet zaharat informează că în anul 2009 la evidența medicilor de familie au fost înregistrare în total 51.951 persoane cu diabet zaharat (9.735 persoane cu diabet zaharat 1 și 42.216 persoane cu diabet zaharat tip 2) și înscrisă o creștere cu 5,52% comparativ cu anul 2008. Numărul copiilor și adolescenților luați la evidență a fost de 380 persoane. Asigurarea cu insulină a fost în proporție de circa 70%, cea mai mare parte fiind acoperită în mod centralizat din bugetul de stat și numai parțial din sursele locale. Tratamentul copiilor a fost asigurat cu insulină umană și cu mijloace speciale de injectare (seringă-stilou) în proporție de 100%. Colaboratorii catedrei Endocrinologie USMF „Nicolae Testemițanu”, medicii IMSP Spitalul Clinic Republican au organizat un șir de conferințe tematice și cursuri de instruire pentru medicii din teritorii în domeniul endocrinologiei: Cursul de instruire „Managementul maladiilor în baza Protocoalelor clinice standardizate pentru medicii de familie” în cadrul expoziției internaționale specializate MoldMedizin and MoldDent (septembrie), Conferința științifico-

² Ordinul CNAM nr. 266-a din 27 noiembrie 2006 „Cu privire la profilaxia osteoporozei”

practică în cadrul societății endocrinologilor „Rolul adaptării psihologice în terapia contemporană a diabetului zaharat” (octombrie), Cursul de instruire „Managementul maladiilor în baza Protocoalelor clinice standardizate pentru medicii de familie” (octombrie în orașele Chișinău, Bălți, Comrat și Cahul), Seminarul științific cu genericul „Algoritmul ADA/EASD pentru managementul DZ tip 2” „Insulinoterapia bazală și regimul bazal Plus în DZ tip 2” (noiembrie), Conferința științifică în cadrul societății endocrinologilor consacrată Zilei Mondiale a diabetului – 14 noiembrie 2009. Sunt în derulare teme științifice “Aspecte clinice hormonal-metabolice, opțiuni de tratament și profilaxie în nefropatia diabetică la pacienții cu diabet zaharat primar depistat” și „Aspecte clinico-patogenetice și de tratament ale diabetului zaharat tip 1 primar depistat la copii”. În baza rezultatelor studiilor în semestrul II al anului curent au fost publicate 2 articole în ediții recenzate naționale și au fost realizate 2 comunicări la foruri științifice naționale de specialitate.

IMSP teritoriale au organizat activități în cadrul Zilei Mondiale de profilaxie și combatere a diabetului (14 noiembrie 2009) sub genericul „Prevenirea și controlul diabetului” (ordinul MS nr. 376 din 06.11.09), care au inclus discuții publice și individuale, expoziții, concursuri, serate tematice, misiuni radio și TV, informații în presă. În republică au fost organizate 50 seminare pentru diferite categorii de lucrători medicali, au fost elaborate 12 materiale metodico-informative, la posturile de televiziune au fost derulate 18 emisiuni, la radio au fost difuzat 21 emisiuni, în presă au fost publicate 28 articole. De asemenea, au fost susținute 1.057 prelegeri, 9.203 convorbiri, organizate 48 serate tematice, au fost elaborate 353 de buletine sanitare, panouri de întrebări și răspunsuri. La 13 noiembrie 2009, în cadrul IMSP SCRC „Emilian Coțașă” a avut loc festivalul sportiv pentru copiii bolnavi de diabet zaharat, organizat în comun cu Federația Moldovenească de Fotbal. La 14 noiembrie 2009, la Sala cu Orgă Societatea Diabeticilor „ProDiab” a organizat întrunirea sub sloganul „Nici un copil nu trebuie să moară din cauza diabetului”.

UN MEDIU SALUBRU PENTRU O SĂNĂTATE MAI BUNĂ

Pentru a asigura un mediu de viață și de activitate mai sănătos, Ministerul Mediului în domeniul protecției apelor a efectuat: studierea regimului și a elementelor bilanțului apelor subterane; controlul asupra protecției Cadastrului de stat al apelor pe teritoriul Republicii Moldova; inventarierea sondelor de exploatare din raioanele Strășeni și Ialoveni; reevaluarea rezervelor de exploatare a apelor subterane a zăcămintului Chișinău; lichidarea prin tamponaj a sondelor în scopul evitării poluării apelor subterane în satele Talmază și Purcari, rl Ștefan-Vodă (3 sonde) și satele Ratuș și Drăsliceni, rl Criuleni (2 sonde). Pentru alimentare cu apă și canalizare din Fondul Ecologic Național au fost alocați 26.445.347 lei. Controlul respectării normelor ecologice a fost realizat prin verificarea a 773 obiecte cu impact asupra aerului atmosferic și ca rezultat au fost întocmite 160 procese-verbale, au fost eliberate 466 autorizații pentru emisiile de poluanți de la surse fixe. Conform datelor prezentate de către Centrele Investigații Ecologice Chișinău și Bălți au fost supuse controlului ecologic instrumental de stat 2.270 unități de transport auto, au fost întreprinse acțiuni de modernizare a instalațiilor de captare a poluanților de la sursele fixe la întreprinderile SRL „Biomobcom”, SRL „Art-Mobil” SC „Conslucard” SRL în mun. Chișinău, SRL „Conor-Prim”, SA „Floarea Soarelui” în mun. Bălți, întreprinderile IPII „Handi”, SRL „Petrișcom”, IS „Moldindinhibrid” în raionul Orhei.

Privitor la de asigurarea unui confort termic adecvat în locuințe, instituții de învățământ și altele, autoritățile publice centrale au întreprins acțiuni pentru petrecerea cu succes a perioadei reci a anului 2009-2010, la toate întreprinderile termoenergetice, precum și în cadrul fondului locativ au fost efectuate în termenii stabiliți lucrările de pregătire. Sezonul de încălzire a demarat la timp și toate instituțiile publice sunt asigurate cu energie termică în cantitățile și calitatea necesară pentru asigurarea confortului termic adecvat.

Întru executarea Strategiei poluanților organici persistenti (POP) și Planului Național de implementare a Convenției Stockholm în anul 2009, după aprobarea Regulamentului privind bifenilii policlorurați (HG nr. 81 din 02.02.2009), Ministerul Mediului a inițiat activitățile de inventariere, etichetare și înregistrare a echipamentului cu conținut de bifenili policlorurați (BPC) în sectorul energetic. Concomitent, în scopul

extinderii și realizării în volum deplin a activităților de inventariere a BPC în sectoarele economiei naționale, au avut loc negocieri și obținute resurse financiare de la Agenția Canadiană pentru Dezvoltare Internațională (CIDA) și Banca Mondială (BM).

Au fost realizate lucrări de remediere a terenurilor pilot contaminate cu pesticide din categoria poluanților organici persistenti a fostelor depozite de pesticide din s. Congaz (UTA Găgăuzia), s. Stepi-Soci (r-nul Orhei) și s. Bujor (r-nul Hîncești) cu izolarea deșeurilor de construcție și a solului contaminat în sarcofage și prin remediere biologică. Rezultatele acestor activități pilot au fost prezentate în cadrul Conferinței de totalizare “Tehnici de remediere a terenurilor contaminate cu pesticide POP în condițiile Republicii Moldova” din 16 decembrie 2009, la care au participat reprezentanții ministerelor, autorităților administrației publice centrale și locale, altor instituții interesate și ONG.

Au continuat activitățile de identificare, înregistrare și cartografiere a terenurilor contaminate cu poluanți organici persistenti (POP), lansate în trimestrul IV al anului 2008, cu accent pe locațiile depozitelor de pesticide și altor obiecte similare din fostele gospodării agricole. A fost elaborată metodologia de identificare și evaluare a obiectelor contaminate cu POP, elaborată și testată baza de date și formatul de raportare. Au fost realizate lucrări de investigare a terenurilor contaminate, prelevare a probelor, analiză de laborator și completarea bazei de date. În anul 2009 au fost inventariate 1.390 de locații (754 primării) din totalul estimat de cca. 1.500 de locații.

Cu participarea activă a partenerilor și a instituțiilor societății civile, Ministerul Mediului a elaborat proiectul noii Legi cu privire la protecția mediului înconjurător (ajustat la Directiva de mediu a Uniunii Europene); proiectul Legii cu privire la evaluarea impactului asupra mediului (ajustat la Directiva Consiliului nr. 85/337/CEE din 27 iunie 1985 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului; Directiva Consiliului nr. 97/11 CE din 3 martie 1997 de modificare a Directivei nr. 85/337/CEE din 27 iunie 1985 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului); elaborat și prezentat Comisiei de Stat pentru Reglementarea Activității de Întreprinzător proiectul Legii privind deșeurile (ajustat cu Directiva 2008/98/EC), care a comasat legea privind deșeurile menajere și de producție și legea privind deșeurile periculoase.

Promovarea unui mediu înconjurător salubru a fost realizată prin diferite acțiuni de informare. La 22 septembrie în cadrul acțiuni inițiate de UE cu genericul „În oraș fără automobilul meu” au fost organizate întâlniri cu tineretul, cu reprezentanții colectivelor de muncă, lucrători ai întreprinderilor de transport auto, petrecute ore ecologice, organizate emisii radio și TV, publicații în ziarele, precum și diferite concursuri având ca scop sensibilizarea societății privind impactul asupra mediului și sănătății populației de la transportul auto și propagării măsurilor de diminuare a poluării aerului cu gaze de eșapament. Pentru desfășurarea acestei acțiuni din sursele mijloacelor financiare ale fondului ecologic local au fost alocate circa 102 mii lei. Ministerul Mediului și instituțiile subordonate au organizat și participat la 235 emisiuni radio și televizate, au elaborat și publicat 179 informații și comunicate de presă. A fost elaborat, editat și făcut public Raportul Inspectoratului Ecologic de Stat privind starea mediului „Anuarul – 2008” (tiraj de 300 exemplare). Au fost editate materialele „Determinarea caracteristicilor hidrologice pentru condițiile Republicii Moldova”, „Recomandări metodice de determinare a limitelor admisibile de substanțe nocive în debitele (scurgerile) superficiale pentru condițiile Republicii Moldova”, „Curchi: natură și credință”, GHID pentru profesorii școlilor medii și materialul didactic, ”Metode și instrucțiuni pentru controlul calității apelor”.

În domeniul atragerii investițiilor financiare pentru soluționarea celor mai stringente probleme comunitare au fost lansate următoarele proiecte de mediu: „Fortificarea capacităților instituționale și a managementului sistemului de arii protejate” (mai 2009 – februarie 2012) finanțat de Fondul Global de Mediu, „Suport pentru Dezvoltarea Rețelei Emerald în Republica Moldova” (februarie 2009 - februarie 2012) finanțat de Consiliul European, „Guvernarea Deșeurilor în țările Europei de Est ale IPEV” (decembrie 2009 – decembrie 2013) finanțat de Comisia Europeană, „Suport Republicii Moldova în implementarea Convenției asupra poluării transfrontaliere a aerului pe distanțe lungi” (iulie 2009 - iunie

2010) finanțat de Comisia Economică pentru Europa a ONU; a continuat implementarea următoarelor proiecte de mediu: *finanțate de Comisia Europeană* „Guvernarea apelor în țările de vest ale Europei Centrale, Caucaz și Asia Mijlocie (ECCAM)” (2008 – martie 2010), „Asistența în implementarea acordurilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană” (august 2008 - decembrie 2010), „Utilizarea durabilă și integrată a terenurilor de stepă în Zona Euroasiatică” (2007- decembrie 2009), „Suport în implementarea Protocolului de la Kyoto”(2008-2011), „Colaborarea în domeniul protecției mediului în bazinul Mării Negre în Georgia, Moldova, Rusia și Ucraina” (2007 - decembrie 2009), finanțate de Fondul Global de Mediu: „Elaborarea Raportului IV Național în domeniul biodiversității” (2008 - aprilie 2009), „Suport pentru Implementarea Cadrului Național de Biosecuritate pentru Republica Moldova” (2006-iunie 2010), „Elaborarea cele de-a 2-a Comunicări Naționale cu privire la Schimbările Climatice” (2007 - decembrie 2009), „Managementul și distrugerea stocurilor de poluanți organici persistenti” (2006 - mai 2010) și „Remediarea locațiilor contaminate cu pesticide POP și inventarierea uleiului contaminat cu BPC din echipamentul electric” finanțat de Fondul Fiduciar Canadian pentru POP (2008 – decembrie 2009), „Abordarea Strategică pentru Gestionarea Internațională a Produselor Chimice/SAICM” , finanțat de Fondul de Trust al SAICM (2008- martie 2010). Au fost elaborate și propuse pentru finanțare Fondului Global de Mediu (GEF) următoarele concepte de proiecte (Project Identification Forms/PIF): „Integrarea considerațiilor de protecție a biodiversității în agricultură și planificarea teritorială” (agenția de implementare PNUD); Reducerea emisiilor gazelor cu efect de seră prin îmbunătățirea eficienței energetice în clădirile rezidențiale (agenția de implementare PNUD); Generarea biogazului din deșeuri animaliere (agenția de implementare Banca Mondială); Consolidarea reformei fiscale de mediu pentru îmbunătățirea managementului național și global de mediu (agenția de implementare PNUD); Programul Granturilor Mici pentru susținerea ONG-ilor locale de mediu (agenția de implementare PNUD). Este la etapa de pregătire a propunerii de proiect (Project Preparation Grant/PPG) „Reducerea emisiilor gazelor cu efect de seră prin îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul industrial” (agenția de implementare UNIDO). A fost deblocată implementarea proiectului GEF „Infrastructura de Mediu: construcția stației de epurare de la Soroca” și Proiectul Național de Alimentare cu apă și canalizare, sistată cu mult timp în urmă. Ministerului Mediului a fost informat despre disponibilitatea Comunității Europene de a include țara noastră în următoarele proiectele regionale din cadrul Instrumentului Politicii Europene de Vecinătate (IPEV) finanțate de către Uniunea Europeană: Guvernarea Aerului în țările Europei de Est ale IPEV, Programul pentru prevenirea, pregătirea și combaterea consecințelor hazardelor naturale și antropogene (în colaborare cu PNUD).

În anul 2009, în fondul forestier gestionat de Agenția „Moldsilva” au fost plantate 1.130 ha de culturi silvice, a fost efectuată ajutorarea regenerării naturale pe 2.034 ha, iar 340 ha au ramas sub regenerare naturală.

Aprecierea impactului mediului înconjurător asupra sănătății a fost realizată prin elaborarea de Ministerul Sănătății în comun cu Ministerul Mediului a raportului național „Mediul și sănătatea copiilor”, care va fi prezentat în luna martie 2010 la Conferința a V ministerială de la Parma, Italia.

În scopul implementării Protocolului apă și sănătatea, ratificat prin Legea nr. 207 din 29.07.2005, la 16-17 decembrie 2009, cu participarea experților UNECEF a avut loc I-a reunire a Grupului de lucru cu privire la elaborarea țințelor în vederea implementării art. 6 și 7 ale Protocolului. A fost efectuată instruirea experților naționali privind implementarea Ghidului pentru stabilirea scopurilor și a indicatorilor la Protocolul Apa și Sănătatea.

Pentru asigurarea condițiilor sanitaro-igienice adecvate de muncă, colaboratorilor Ministerului Economiei li s-a interzis, prin ordin, fumatul în birouri și în alte spații din interiorul Casei Guvernului, oferindu-le locuri special amenajate în exteriorul clădirii. Pentru prevenirea accidentelor de muncă, toți colaboratorii noi angajați trec instructajul primar privind îndeplinirea măsurilor de securitate antiincendiară în Casa Guvernului. În afară de aceasta, instructajul respectiv este repetat anual cu toți colaboratorii ministerului. În scopul prevenirii răspândirii gripei pandemice și celei sezoniere, pentru colaboratorii ministerului a fost

emis Ordinul Ministrului Economiei nr. 158 din 09.11.2009 prin care au fost stabilite regulile de protecție împotriva gripei și au fost alocate surse financiare pentru procurarea măștilor de protecție.

Calitatea factorilor de mediu este în legătură directă cu starea sănătății populației. În acest sens de către Ministerul Educației au fost realizate: În semestrul II al anului 2009 a continuat promovarea educației ecologice în instituțiile de învățământ din Republica Moldova în trei direcții: în cadrul orelor obligatorii, orelor opționale și în cadrul lucrului extrașcolar. Educația ecologică a derulat la toate etapele procesului de instruire: preșcolară, primară, gimnazială, liceală, profesională, universitară și postuniversitară. În învățământul gimnazial și liceal educația ecologică a fost realizată integrat în cadrul mai multor discipline biologie, geografie, chimie, fizică, educație civică, dirigiență. În învățământul profesional aspectele ecologice au fost predate în cadrul pregătirii muncitorilor calificați pentru agricultură. Această activitate a fost desfășurată în școlile: Școala profesională Cuhurești de Sus, Soroca-silvicultori; Școala de meserii nr. 4 din Bubuieci- floricultori; Școala Profesională Nisporeni- silvicultori; Elevii școlilor profesionale permanent participă și contribuie la înverzirea și menținerea curățeniei mediului ambiant. În învățământul mediu de specialitate calitatea factorilor de mediu și influența asupra sănătății este abordată în cadrul colegiilor: Colegiul de Ecologie, specialitatea ecologia și protecția mediului; Colegiul Industrial și de Construcții, specialitatea Gospodărirea și Protecția apelor. În învățământul superior. În semestrul II, 2009, în universitățile de stat și la cele private au funcționat facultăți sau specialități ce au tangență cu ecologia: Universitatea de Stat din Moldova, specialitatea Ecologia și protecția mediului ambiant, drept ecologic. Disciplina ecologia de asemenea a fost predată și la specializările silvicultura, geologia, meteorologia la: Universitatea Tehnică a Moldovei, specializarea Gospodărirea și protecția apelor, Inginerie și management în protecția mediului; Universitatea de Stat din Tiraspol, specializarea Biologie și ecologie.

ALIMENTAREA RAȚIONALĂ ȘI ACTIVITATEA FIZICĂ SPORITĂ

Ajustarea cadrului normativ național cu privire la asigurarea securității alimentare la cel european a fost realizată prin elaborarea și aprobarea de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare a 13 acte normative în domeniul sanitar-veterinar și 7 acte normative în domeniul vegetal. La moment, sunt în proces de ajustare Regulamentele Consiliului și Parlamentului European nr. 852/2004; nr. 853/2004; nr. 854/2004 și nr. 882/2004 cu privire la igiena produselor alimentare și a controalelor oficiale, unde este menționat că orice întreprindere de producere va aplica, în mod obligatoriu, sistemul de control al punctelor critice. Ministerul Sănătății a elaborat și aprobat Hotărârea Guvernului nr. 564 din 10.09.2009 cu privire la Regulamentul sanitar privind stabilirea condițiilor de plasare pe piață a produselor biodistructive; Hotărârea Guvernului nr. 538 din 02.09.2009 cu privire la Regulamentul sanitar privind suplimentele alimentare. La data de 15 decembrie 2009 a fost definitive în baza avizelor ministerelor și agențiilor de profil și înaintate Guvernului proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Regulilor și normelor sanitare privind produsele alimentare noi și proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Regulilor și normelor sanitare privind contaminanți în produsele alimentare.

Pentru asigurarea unei reacții prompte a autorităților de supraveghere în caz de notificare a unei suspiciuni de maladie la animale sau neconformități la produsele alimentare de origine animală în cadrul Sistemului de Identificare și Trasabilitate a Animalelor (SITA) este în proces de testare Sistemului Alertă Rapidă care include un circuit informațional a trasabilității probelor din cadrul Laboratorului național sanitar-veterinar. De asemenea, în scopul supravegherii stării antiepidemice a țării și a zoonozelor transmisibile la om, a fost lansat un proiect de interacțiune a Sistemului de Alertă Rapidă, parte componentă a SITA cu Sistemul Integrat de Supraveghere a Gripei Aviare și a altor Zoonoze, proiect realizat de Centrul Național de Medicină Preventivă în parteneriat cu ÎS «Registrul animalelor».

Conform prevederilor art.7, alin. 13 a Legii nr. 909-XII din 30.01.1992 „Privind protecția socială a cetățenilor care au avut de suferit de pe urma catastrofei de la Cernobîl”, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei în comun cu Ministerul Sănătății și Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare

elaborează normele fiziologice lunare de produse alimentare pentru această categorie de persoane ce contribuie la eliminarea din organism a radionuclizilor.

Atît pentru protejarea consumatorului final și a producătorului intern de carne și produse din carne, precum și pentru a nu admite importuri subevaluate și de calitate suspectă, Ministerul Economiei a aprobat noi reguli de import în vederea liberalizării și demonopolizării acestui segment de piață. Totodată, va fi implementat un sistem de monitorizare al prețului la carne și la produse din carne pe întregul lanț valoric.

În luna noiembrie 2009 în cadrul expoziției specializate în domeniul alimentației publice și comerț, Ministerul Economiei a organizat masa rotundă privind promovarea alimentației sănătoase în rîndul cetățenilor și unde a fost luată decizia privitor la elaborarea unui act normativ în comun cu Ministerul Sănătății la subiectul respectiv.

În asigurarea controlului calității produselor alimentare colaboratorii de poliție, în colaborare cu specialiștii centrelor de medicină preventivă și a serviciilor sanitar-veterinare și ecologice, pe parcursul anului 2009, au depistat 642 de depozite clandestine, 708 de filiere de contrafacere, 20 cazuri de contrabandă și ca rezultat au fost întocmite 11.544 procese-verbale administrative, au fost ridicate produse alimentare în sumă de 1.205.817 lei, băuturi alcoolice – 959.686 lei și produse de tutungerie – 54.052 lei.

În scopul reducerii adinamiei și sporirii activității fizice a tuturor categoriilor de vîrstă, inclusiv a persoanelor cu dizabilități, Ministerul Tineretului și Sportului, în comun cu federațiile de profil, în perioada 23 noiembrie – 03 decembrie 2009, a organizat competiții sportive la atletism, armresling, torbal/goalbal, powerlifting, darts, tenis de masă, șah și joc de dame. Competițiile au fost organizate în incinta Întreprinderii de Stat „Manejul de atletică ușoară”, cu participarea a circa 500 persoane cu dizabilități (au fost alocate surse financiare în sumă totală de 85 mii lei).

Conform Ministerului Educației, începînd cu 1. 01. 2009, în baza ordinului interministerial „Cu privire la aprobarea normelor financiare pentru alimentarea copiilor (elevilor) din instituțiile instructiv-educative”, copiii și elevii, beneficiari de alimentare gratuită, se alimentează după norme financiare majorate 10.5 lei/zi (a fost 9 lei) , dintre care 7 lei din bugetul local și 3,50 lei părinții. Întru asigurarea accesului la învățămîntul de bază în vizorul ministerului este alimentarea copiilor și elevilor. Astfel, în anul școlar 2009-2010 sînt alimentați 100% copii din clasele primare și circa 16,75% copiii claselor V-IX. Pentru copii claselor primare alimentarea este gratis.

De asemenea, în învățămîntul primar, gimnazial și liceal disciplina ”Educația fizică” este predată cîte 2 ore pe săptămîină. În scopul organizării activităților extrașcolare sportive, pentru fiecare complet de clasă I-IX a fost acordat cîte 8 ore săptămînal și cîte 4 ore săptămînal pentru fiecare complet de clase X-XII. În cadrul acestor cercuri au fost organizate jocuri sportive, atletismul, gimnastica, înotul, tenisul de masă etc. Cu toate acestea numărul copiilor cu eliberare de la orele de educație fizică este în creștere. În învățămîntul profesional, mediu de specialitate și superior a fost promovată atît la nivel instituțional, cît și la nivel național practicarea culturii fizice și a sportului prin organizarea diverselor activități sportive, inclusiv de masă: lansarea suporturilor publicitare cu genericul *Cel mai ieftin remediu de asanare a populației – exercițiul fizic*; au fost realizate ore de dirigenție cu tematica *Cum îi combatem pe cei trei „S”: sedentarism, supraalimentație, surmenaj*; a fost organizată săptămîna sportului, competiții sportive la diferite probe în cadrul instituțiilor de învățămînt mediu de specialitate și secundar profesional cu genericul *Rolul sportului în păstrarea sănătății*; concursul sportiv *Tineri, veseli, sănătoși*.

O SOCIETATE FĂRĂ TUTUN, ALCOOL ȘI DROGURI

Reducerea accesului tinerei generații la produse dăunătoare sănătății este asigurat de cadrul normativ actual (Legea nr. 1100 din 30.06.2000 cu privire la fabricarea și circulația alcoolului etilic și a producției alcoolice art. 30 (j) și Legea nr. 278 din 14.12.2007 cu privire la tutun și articole din tutun art. 15 pct. 3) care deja prevede interzicerea comercializării băuturilor alcoolice și articolelor din tutun minorilor. De asemenea, cadrul normativ existent interzice amplasarea unităților comerciale cu vînzarea băuturilor alcoolice în cadrul instituțiilor bugetare, de educație etc. Concomitent, conform Codului Contravențional

în redacție nouă amenzi administrative au fost majorate pentru încălcarea regulilor de comercializare a băuturilor alcoolice și articolelor din tutun. În prezent amenda respectivă conform art. 91 constituie de la 60 la 100 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, sau de la 100 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei juridice .

Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în scopul reducerii impactului dăunător asupra sănătății produs de substanțe cu conținut narcotic și băuturi alcoolice, de către ofițerii operativi de sector au fost descoperite 371 de infracțiuni de desfacere a drogurilor, au fost întocmite 2.341 procese-verbale administrative pentru aflare în stare de ebrietate narcotică, au fost trimise la tratament 8.314 persoane dependente de alcool și 3.517 persoane dependente de droguri.

Pentru îmbunătățirea calității materiei prime de producere a mărfurilor de tutungerie și a reducerii toxicității acestora Agenția Agroindustrială „Moldova-Tutun” în comun cu savanții laboratorului de ameliorare și tehnologie a tutunului din cadrul Institutului de Fitotehnie „Porumbeni” lucrează asupra creării soiurilor cu conținut redus de nicotină și gudron. A fost elaborat un program de producere a semințelor, parte componentă a programului privind omologarea soiurilor noi de tutun, care prevede un șir de direcții de dezvoltare a ramurii tutunului. În următorii cinci ani este planificată crearea a 1-2 soiuri noi de tutun autohton și implementarea a 2 soiuri de tip Virginia BNC-100 și Burley XB-40 P.

În asigurarea controlului fenomenului de dopaj în sport, Ministerul Tineretului și Sportului a inițiat elaborarea conceptului de creare a Comisiei Anti- Doping.

Conform Ministerului Educației, fiecare instituție de învățământ secundar general dispune de un plan de acțiuni complexe în domeniul prevenirii, combaterii și profilaxiei narcomaniei, consumului abuziv de alcool și a fumatului. În special activitățile obligatorii au fost organizate prin intermediul disciplinelor, precum ”Dirigenția”, ”Educație moral-civică”, Educație pentru sănătate”, ”Educație pentru viața de familie”.Un set de activități au fost orientate spre lucrul cu părinții pe anumite din subiectele enunțate mai sus. Personalul centrelor de medicină preventivă sunt permanent în instituțiile de învățământ. În același timp se cere intensificarea acțiunilor de profilaxie a acestor vicii prin instruirea cadrelor didactice, elaborarea de materiale didactice cu informații utile pentru copii cu diferite vârste.

În scopul prevenirii, combaterii și profilaxiei narcomaniei, au fost organizate în instituțiile de învățământ profesional, mediu de specialitate și superior serate tematice și convorbiri de profilaxie în cadrul cărora studenții s-au întâlnit cu medicii narcologi.

În cadrul unităților de asistență medicală ale unor instituții de învățământ superior (Universitatea de Stat din Moldova, Institutul de Management „IMI-Nova”, Academia de Transporturi, Informatică și Comunicații) funcționează cabinete de consiliere anonimă a studenților.

Organizarea orelor tematice publice, meselor rotunde, orelor educative cu genericul *Alcoolul – boală sau plăcere?*; *Fumatul – viciul adolescenței de azi*; *Sănătatea și viața mea de familie*; *Alcool, tutun, droguri – factori de autodistrugere* au fost tematice în toate instituțiilor de învățământ.

Au fost organizate campanii-antidrog prin intermediul: publicațiilor școlare periodice, insigne, tricouri, gazete de perete, mese rotunde etc.

VIAȚĂ FĂRĂ VIOLENȚĂ ȘI TRAUME

În contextul dezvoltării Sistemului Național de Referire pentru asistența și protecția victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane (SNR) pe parcursul semestrului II al anului 2009, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei cu suportul Misiunii OIM în Moldova și UNFPA (Fondul ONU pentru Populație) a instruit echipe multidisciplinare abilitate să presteze asistență victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane în 2 localități din stînga Nistrului – Slobozia și Dnestrovsk. Astfel, actualmente SNR este prezent în 24 raioane, 2 municipii și într-un oraș. În cadrul proiectului „Protecția și Abilitatea Victimelor TFU și ale Violentei în Familie” implementat de minister în parteneriat cu Misiunea OIM în Moldova, UNFPA, OSCE și PNUD cu susținerea financiară a Guvernului Japoniei în perioada anilor 2008-2011 au fost inițiate instruirea a 25 echipe multidisciplinare din 5 raioane

ale republicii (Șoldănești, Rezina, Anenii–Noi, Vulcănești, Grigoriopol). Prin intermediul acestui proiect au fost elaborate și difuzate materiale metodice pentru instruirea inițială a asistenților social comunitari pe componenta prevenirea și combaterea violenței în familie și prevenirea TFU. A fost reeditată culegerea de acte normative pe domeniul traficului de ființe umane și egalitatea genurilor.

Întru fortificarea capacităților de organizare și control în domeniul prevenirii traficului de ființe umane a fost instituit Secretariatul permanent al Comitetului național pentru combaterea traficului de ființe umane (Hotărârea Guvernului nr. 795 din 3 decembrie 2009 cu privire la aprobarea modificărilor și completărilor ce se operează în Hotărârea Guvernului 472 din 26.03.2008) și aprobat Concept Sistemului Informațional Automatizat "Registrul de Stat al Cazurilor de Violență în Familie" (Hotărârea Guvernului nr. 544 din 09.09.09). Persoanele victime ale traficului de ființe umane beneficiază de asistență de recuperare organizare în 12 servicii comunitare, inclusiv 4 servicii maternale. În perioada 16-17 decembrie pentru asistenții sociali din raioanele Șoldănești, Rezina, Anenii-Noi, Vulcănești, Grigoriopol a fost organizat seminarul „Dezvoltarea capacităților asistenților sociali în asistența primară a victimelor violenței în familie”.

În vederea executării art. 18 pct. 2 al Legii nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a inițiat procesul de armonizare a legislației naționale în vigoare la prevederile Legii nominalizate și în acest sens, a fost elaborat Raportul de Compatibilitate a legislației Republicii Moldova cu prevederile legii privind prevenirea și combaterea violenței în familie, de către un grup de experți naționali instituit prin indicația Guvernului nr.1136-2439 din 01.12.2008. Pe date de 25 septembrie 2009, prin aplicarea Legii nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, și al efortului de dezvoltare al capacităților specialiștilor a fost emisă prima ordonanță de protecție în cazul persoanelor victime ale traficului de ființe umane.

Promovarea modului familial sănătos a avut loc în cadrul Campaniei „Familia sănătoasă este familia fără violență” desfășurată în perioada 25 noiembrie - 10 decembrie, unde cu concursul societății civile și a agențiilor internaționale au fost realizate mai multe acțiuni: conferința de presă de lansare a campaniei (25 noiembrie); seminarul „Managementul serviciilor sociale adresate victimelor violenței în familie” (26 noiembrie); masa rotundă „Experiențe pozitive de creare și prestare a serviciilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie” (9 decembrie); masa rotundă „Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW) și Protocolul Opțional la CEDAW – Instrument de combatere a violenței în bază de gen” (10 noiembrie).

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a participat la mai multe evenimente internaționale care au avut ca subiect prevenirea și combaterea violenței față de femei și în familie. De asemenea, ministerul a participat în cadrul unei delegații naționale la ședințele Comitetului ad-hoc din cadrul Consiliului Europei privind elaborarea Convenției Europene cu privire la prevenirea și combaterea violenței față de femei, violenței în familie. În perioada 2-3 noiembrie 2009 delegația țării a participat la reuniunea regională cu genericul: ”Noile provocări și oportunități pentru egalitatea gender în regiunea Europei centrale și de est: subiectele cheie și răspunsuri”, organizată de către Comisia Economică pentru Europa din cadrul ONU la Geneva, Elveția. Pe data de 4 noiembrie 2009 delegația națională a participat la video conferința cu subiectul ”Femeia și migrația în spațiul European și CSI în contextul crizei globale”, dedicată aniversării a 30 ani a Convenției privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW) și organizată de Oficiul Comisarului Înalt al ONU pentru drepturile omului (OHCHR), Comisia Economică ONU pentru Europa (ECE) și Fondul Națiunilor Unite pentru Femei (UNIFEM). Acest eveniment a fost în direct și a urmat în continuarea reuniunii regionale preparatorie pentru revizuirea globală privind gradul de implementare a Platformei de Acțiuni ”Beijing+15”, și a oferit o platformă comună de discuții pentru 5 țări: Belgia (Brussels), Kazahstan (Almaty), Kyrgyzstan (Bishkek), Republica Moldova (Chișinău), Tajikistan (Dushanbe).

Ministerul Educației colaborează activ cu Reprezentanta UNICEF în Moldova pentru elaborarea acțiunilor concrete de prevenire și combatere a diferitor forme de violență față de copii. A fost facilitată

desfășurarea, în instituțiile de învățământ, a activităților extracurriculare promovate de diverse ONG, precum: campania de informare pentru non-violență, concursul de postere și desene ale copiilor "Spune Nu violenței", festivalul "Graffiti Party UNITED COLOURS OF EUROPE", concursul de desene "Egalitatea genurilor" etc. Se facilitează desfășurarea, în instituțiile de învățământ, a campaniilor de non-violență, a concursurilor de postere și desene ale copiilor "Spune Nu violenței", festivalul "Graffiti Party UNITED COLOURS OF EUROPE" etc. A continuat inițiativa "Școala – mediu fără violență" în colaborare cu reprezentanța UNICEF. În cadrul acestei inițiative au fost dezvoltate activități de informare a elevilor din toate instituțiile preuniversitare (peste 1570), profesorilor și părinților. *Activități:* sesiuni de traininguri pentru șefii adjuncti pe educație din toate instituțiile preuniversitare în cadrul cărora aceștia sunt informați despre datele celor 2 studii pe violența față de copii și îi învață despre metodele de disciplinare pozitivă care trebuie să înlocuiască pedepsele abuzive aplicate copiilor; sunt elaborate broșuri la tema prevenirii violenței pentru 2 categorii de vârstă (6-11 ani și 12-18 ani) în 2 limbi (de stat și rusa). Fiecare elev (în total circa 500,000) a primit această broșură în cadrul unei ore de dirigiență la tema prevenirea violenței. Broșura este elaborată de un grup de experți în psihologie și comunicare. Conținutul acesteia a fost consultat și cu reprezentanții bisericii. Organizarea trainingului *Formarea la adolescenți a abilităților de rezolvare a conflictelor* a fost realizată în instituțiile de învățământ profesional și mediu de specialitate. Anual se realizează Studii cu privire la Sănătatea și Dezvoltarea tinerilor în parteneriat cu Reprezentanța UNICEF în scopul determinării indicatorilor de sănătate și dezvoltare a tinerilor și identificării domeniilor de intervenție specială. Ca regulă, Studiul urmează să fie publicat de către Reprezentanța UNICEF. În luna noiembrie, 2009, în cadrul Centrelor de Resurse pentru tineri în parteneriat cu DRGÎTS au fost organizate mese rotunde pe subiecte de prevenire și combatere a violenței, educarea sentimentului civic, consolidarea cunoștințelor cu privire la cetățenia Republicii Moldova. Cadrul legal care reglementează abordarea problemelor de gen în sistemul educațional este constituit din acte normative-juridice naționale și internaționale ratificate de către Republica Moldova. Inclusiv: Constituția Republicii Moldova (adoptată în 1994, stipulează că „...toți cetățenii ...sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență etnică, avere sau origine socială” [art.16(2)]; consfințește [art.35] dreptul la educație pentru toți cetățenii); Legea Învățământului (adoptată în 1995, garantează [art.6] dreptul la învățătură indiferent de naționalitate, sex etc.); Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, adoptată în 2006, vizează promovarea egalității genurilor și garantarea oportunităților egale pentru femei și bărbați în societate. Angajamentele Ministerului Educației sînt puse în aplicare printr-un set de acte normative, care servesc drept instrumente pentru realizarea obiectivelor specifice în domeniu. Acesta include: Concepția dezvoltării învățământului în Republica Moldova, 1995; Concepția educației în Republica Moldova, 2000; Curriculum „Dirigenția”, 2002; Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului; Planul Național „Promovarea egalității genurilor umane în societate pentru perioada 2006-2009”; Strategia Națională „Educație pentru toți” (2004 – 2015). Actualmente Ministerul Educației elaborează Codul educațional, care va viza și aceste probleme.

ASIGURAREA CONDIȚIILOR PENTRU AMELIORAREA SĂNĂTĂȚII MENTALE

În scopul realizării activităților Programului Național privind Sănătatea Mentală, întru optimizarea managementului preparatelor psihotrope și asigurarea continuității tratamentului pacienților cu maladii psihice a fost instituită comisia de evaluare pentru verificarea circulației și utilizării raționale a preparatelor psihotrope procurate centralizat.

La data de 03 decembrie 2009 a fost organizată în comun cu Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova ședința cu tema: „Analiza legii sănătății mentale în coraport cu Constituția Republicii Moldova și standardelor internaționale și europene în domeniul drepturilor omului”. Actualmente, cu suportul Societății de Psihanaliză din Paris (Franța) și Asociația de Psihanaliză din Moldova este în desfășurare lunar training-ul „Inițiere în domeniul psihoterapiei psihanalitice”. În cadrul training-ului sunt implicați 21 de medici specialiști psihiatri. În perioada 26-30 octombrie, la desfășurarea training-ului a participat dl Michel Ody, președintele Societății de Psihanaliză din Paris (Franța). Pe durata 5-10 octombrie 2009 a fost

organizată „Săptămâna Sănătății Mintale”, unde a fost desfășurată campania media-antistigma cu genericul „Să oferim o șansă fiecăruia”. Au fost difuzate spoturi publicitare, emisiuni televizate, concert dedicat beneficiarilor de servicii psihiatrice. Specialistul principal al Ministerului Sănătății în domeniul psihiatriei a participat la seminarul dedicat torturii organizat de către ONG „Memoria”.

Intru îmbunătățirea calității serviciilor de psihiatrie și ftziopneumologie, optimizarea activității instituțiilor specializate în domeniu și facilitarea accesului pacienților la asistența medicală psihiatrică și ftziopneumologică de calitate, este reorganizat Spitalul de Psihiatrie Bălți prin divizare în Spitalul de Psihiatrie Bălți și Spitalul de Psihiatrie și Ftziopneumologie Orhei³.

CONTROLUL MALADIILOR CONTAGIOASE

Tuberculoza este una din problemele majore de sănătate publică pe plan internațional și național. La moment, conform datelor statistice preliminare, situația epidemiologică determinată de tuberculoză în republică rămîne complicată. La data de 30 decembrie, în sistemul informațional de monitorizare a tuberculozei SIME TB pe întreg teritoriu al republicii au fost înregistrate 4.717 cazuri noi și recidive de tuberculoză, cu o incidență globală de 115,02 la 100 mii populație față de 4.940 cazuri înregistrate în 2008 sau 120,5 la 100 mii populație, ceea ce denotă o scădere a indicatorului cu 4,5%. Este înregistrată și o micșorare cu 4 % a incidenței cazurilor noi. În anul 2009 au fost înregistrate 3.788 cazuri noi, sau 92,37 cazuri la 100000 populație, în 2008 au fost înregistrate – 3.951 cazuri noi, cu incidență de 96,34 cazuri la 100000 populație. Pentru anul 2009 au fost înregistrate – 930 recidive (anul 2008 - 989 recidive), ceea ce este cu 6 % mai puțin față de anul 2008. Aceleași tendințe de evoluție a principalilor indicatori sunt și în instituțiile penitenciare. În anul 2009 au fost înregistrate 173 cazuri noi și recidive de tuberculoză, ceea ce este cu 21% mai puțin comparativ cu anul 2008, cînd au fost înregistrate 219 cazuri de tuberculoză. Din numărul bolnavilor înregistrați în 2009, cazuri noi au fost – 104 (anul 2008- 138). Incidența cazurilor noi s-a micșorat cu 24,6%. În anul 2009 s-a reușit diminuarea cu 14,8 % a numărului de recidive. Pentru anul 2009 au fost înregistrate – 69 recidive (anul 2008 – 81 recidive). Mortalitatea prin tuberculoză la 100 mii populație în anul 2009 a constituit 17,1 la 100 mii populație (713 cazuri), fiind la nivelul anului 2008 cînd au fost înregistrate 17,4 decese la 100 mii populație (714 cazuri) și se menține la un nivel înalt.

Prezintă îngrijorare creșterea pe parcursul ultimilor ani a numărului de cazuri cu tuberculoză multirezistentă, rata cărora constituie conform datelor statistice în anul 2008 circa 42,97 % din numărul total de bolnavi. Strategiile recomandată de OMS pentru controlul tuberculozei DOTS și DOTS Plus în prezent sunt aplicate în toate teritoriile republicii. Cu toate acestea rata succesului tratamentului în ultimii 5 ani nu depășește 62% și rămîne nesatisfăcătoare, față de 85% stabilite în PNCPT. Cauzele principale ale ratei succesului nesatisfăcătoare a tratamentului antituberculos sunt: abandonul tratamentului în condiții de ambulatoriu în faza de continuare, absoluta majoritate a bolnavilor sunt din păturile social-vulnerabile, necomplianți cu cadrele medicale, cu un nivel de cultură sanitară joasă, eșecul terapeutic, condiționat mai frecvent de chimiorezistență, tratamentul neregulat, numărul mare de decesuri pacienți din motivele depistării tardive cu forme clinice grave, cu tuberculoză evolutivă extinsă acut progresivă, patologie asociată concomitentă. Pînă în prezent nu este suficient organizat tratamentul strict supravegheat de către lucrătorii medicali. Astfel, în conformitate cu rezultatele vizitelor de monitorizare, tratamentul direct observat în condiții de ambulatoriu atinge valoarea de 77,24%. Conclucrarea cu medicii de familie rămîne încă nesatisfăcătoare la capitolul depistare și asigurarea tratamentului direct observat.

Asigurarea cu preparate antituberculoase este de 100% atît pentru formele clasice ale maladiiei, cît și pentru cele chimiorezistente, finanțarea fiind efectuată din sursele centralizate și din granturile Fondului Global. În anul 2009 au fost întrolați la tratament 624 de bolnavi cu tuberculoză multidrorezistentă din contul donatorilor. Pentru tratamentul bolnavilor cu TB polichimiorezistentă în anul 2009 Ministerul Sănătății a procurat preparate de linia II în suma 14.158.797,34 lei. A fost elaborată și aprobată, cu unele ajustări, aplicația pentru componenta tuberculoză spre finanțare în cadrul Runderi a 9 a Fondului Global de

³ ordinul MS nr. 424 din 24.11.2009 „Cu privire la reorganizarea Spitalului de Psihiatrie Bălți”

combatere a SIDA/TB și Malariei. Continuă dezvoltarea capacităților resurselor umane în managementul cazurilor TB: revizuirea curriculumului TB pentru instituțiile de studii medii și superioare de profil și elaborarea ghidurilor. Au fost organizate cursuri de formare în DOTS-Plus pentru specialiștii TB acoperind 105 medici ftziopneumologi.

Realizarea activităților Programului național de control și profilaxie a tuberculozei este evaluată permanent atât de Ministerul Sănătății cât și de organismele internaționale. În perioada 7-11 septembrie și 22-26 octombrie anului curent, OMS împreună cu alți parteneri internaționali au condus o misiune de evaluare a programului național de control al tuberculozei. Activitatea a vizat analizarea amănunțită a tuturor aspectelor legate de controlul tuberculozei din republică și a avut drept scop evaluarea realizărilor și formularea unor recomandări de urmat în vederea consolidării rezultatelor obținute în ultimii ani și soluționarea problemelor existente. Urmează întocmit unui raport final, ce va servi suport și în elaborarea unui nou Program Național.

În scopul îmbunătățirii controlului hepatitelor virale B, C, și D și ameliorării situației epidemiologice și a stării de sănătate a populației Republicii Moldova, în cadrul Programului Național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2007-2011 pe parcursul semestrului II al anului 2009 au fost realizate mai multe activități. Prin Dispoziția MS nr. 588-d din 12.10.2009 a fost instituită comisia pentru evaluarea morbidității prin hepatite virale cronice în republică și pregătirea notei informative pentru Colegiul MS referitor la „Morbiditatea prin hepatite virale cronice și activitățile de control”. A fost elaborat și aprobat la Consiliul de Experți al Ministerului Sănătății Protocolul clinic național „Hepatita virală D acută la adult” (Ordinul MS nr. 171 din 19.06.2009), adresat medicilor de familie, având ca obiectiv facilitarea diagnosticului precoce și managementul pacienților cu hepatite virale acute D pentru reducerea răspândirii infecției HDV și a încetinerii progresării maladiei până la stadiile terminale: ciroza hepatică și cancerul hepatic primar. Au fost revizuite și actualizate „Standardele de diagnostic și tratament: gastroenterologie și hepatologie”. Instruirea cadrelor în problemele hepatitelor virale este organizată în cadrul studiilor postuniversitare prin rezidențiat, secundariat și doctorantură, unde în această perioadă au finisat studiile 2 specialiști și își fac studiile în secundariatul clinic pe gastroenterologie și hepatologie 7 medici.

În perioada de referință au fost organizate diverse foruri științifice și științifico - practice: Conferința națională anuală de gastroenterologie și hepatologie „Sarcina și bolile aparatului digestiv” (Chișinău), Conferința regională științifico-practică „Monitoringul HCV” (Bălți), Conferința regională științifico-practică „Steatoza hepatică” (Chișinău, Bender). Au fost inițiate un șir de studii: „Studiul aspectelor epidemiologice ale hepatitelor virale cronice și cirozelor hepatice în contextul factorilor favorizanți ai morbidității avansate” și „Studiul aspectelor de diagnostic, clinica și de tratamentul conservativ al hepatitelor cronice și cirozelor hepatice”. A fost finisat studiul „Unele particularități clinico-paraclinice în hepatitele cronice virale în dependență de conținutul nitriților și nitraților în organism”. În cadrul proiectului „Studierea particularităților evolutive ale hepatitelor de etiologie mixtă și elaborarea metodelor de prevenire a transformării rapide în ciroza hepatică” a fost realizată etapa a II prin „Studierea indicilor lipidogramei la persoanele practic sănătoase și la pacienții cu hepatite cronice C și analiza datelor instrumentale caracteristice pentru steatoza hepatică la pacienți cu hepatita cronică virală C”. În baza rezultatelor studiilor în semestrul II al anului curent au fost publicate 3 articole și 6 teze în revistele naționale și de peste hotare. Au fost obținute 3 certificate de inovație.

Sistemul de laborator pentru diagnosticul hepatitelor virale din Republica Moldova include laboratoarele din cadrul Centrelor de Medicină Preventivă raionale, Centrul Național Științifico - Practic de Medicină Preventivă, laboratoarele de referință HIV/SIDA și Epidemiologia hepatitelor virale, sistemul de laboratoare clinico-diagnostice, care efectuează investigații clinico-biochimice și imunologice, inclusiv și pentru determinarea markerilor hepatitelor virale din cadrul instituțiilor medico-sanitare publice, laboratoarele din Instituțiile republicane (Centrul Republican de Diagnostică Medicală, Spitalul Republican de Boli Infecțioase „Toma Ciorbă”, Spitalul Clinic Republican). În cadrul Centrului Național

Științifico - Practic de Medicină Preventivă a fost elaborat un sistem informațional privind raportarea cazurilor noi înregistrate de maladii infecțioase, inclusiv hepatitele virale, implementat în 15 Centre de Medicină Preventivă raionale și municipale pentru optimizarea sistemului de supraveghere a maladiilor infecțioase, inclusiv a hepatitelor virale. În republică tratamentul etiotrop cu Interferon pegilat și Ribavirină al pacienților cu hepatite cronice virale este efectuat în cadrul IMSP Spitalului Clinic de boli infecțioase „Toma Ciorbă” și în cadrul IMSP Spitalul Clinic Republican. Pe parcursul anului 2009 de tratament antiviral au beneficiat 131 de pacienți. În cadrul IMSP Spitalul Clinic Republican continuă studierea efectului terapeutic al preparatelor autohtone Pacovirina și BioR în tratamentul bolnavilor cu hepatite cronice B, C, și D.

În conformitate cu activitățile Programului național de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA și a infecțiilor cu transmitere sexuală pe anii 2006-2010, pe parcursul a 11 luni 2009 la tratament ARV au aderat 222 pacienți; a fost efectuată supravegherea serologică în grupele de risc sporit de infectare cu HIV, în total 20.588 persoane. Continuă supraveghere de santinelă cu componentul biologic și comportamental în grupele UDI (729 persoane), lucrătorilor sexului comercial (400 persoane), bărbaților care practică sex cu bărbați (200 persoane). Accesul populației la consiliere și testare voluntară (CTV) pentru persoanele care solicită aceste servicii a fost realizat la nivel de 100%. Pe parcursul trimestrului III a anului 2009 servicii de consiliere pre și post testare au fost acordate în 52 cabinete de consiliere și testare voluntară, inclusiv 5 cabinete în teritoriul de est al republicii și un cabinet în penitenciarul nr. 15 din Cricova. Conform rapoartelor CTV în trimestrul III anul 2009 au beneficiat de consiliere 16.919 persoane, inclusiv 443 din teritoriile de est a republicii, la care au fost acordate 29.056 consilieri, inclusiv 16.713 pre-test și 12.343 post test.

În perioada 17-19 noiembrie 2009 a fost realizat seminarul regional dedicat „Evaluării costurilor și finanțarea Programului național HIV/SIDA”, cu participarea reprezentanților din mai multe țări – Moldova, Georgia, Uzbekistan etc. În luna noiembrie curent a fost organizat seminarul de instruire a consilierilor implicați în procesarea datelor pentru Sistemul de Monitorizare și Evaluare a Infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală (SIME HIV/SIDA/ITS). În perioada 27-28 noiembrie 2009 a fost organizat Atelierul de lucru, dedicat inițierii procesului de elaborare și aprobare a metodologiei de elaborare a noului a Program național de profilaxie și control HIV/SIDA/ITS. În noiembrie-decembrie curent au fost organizate cursuri de instruire a personalului medical din republică implicat în realizarea profilaxiei transmiției materno-fetale a infecției HIV/SIDA.

Campania națională anti HIV/SIDA, inclusiv pentru schimbarea comportamentului în rândul adolescenților cu risc sporit de infectare HIV și pentru combaterea stigmei, discriminării și izolării copiilor afectați de HIV și familiilor lor a fost inițiată și realizată pe parcursul lunilor mai-decembrie. În cadrul Campaniei au fost realizate - 26 de acțiuni creative de profilaxie a infecției HIV, 2 talk show-uri televizate, 3 filme documentare. Au fost inițiate activități de prevenire în rândurile migranților (punctele de trecere a frontierei Leușeni, Sculeni, Aeroportul Internațional Chișinău, Gara Feroviară Chișinău), unde au fost instalate panouri și distribuite agende și ghiduri pentru călători – 84.800 exemplare și 36.840 prezervative, concurs cu premiere pentru a marca Ziua Globală împotriva SIDA - 1 decembrie.

Conform Ministerului Educației DGR/MÎTS de comun cu Centrul Național de Resurse pentru tineri și în parteneriat cu Centrele Regionale de Resurse pentru tineri Ungheni ”Făclia” și din Strășeni desfășoară campania națională socială de sănătate ”Tinerii pentru prevenirea HIV/SIDA”, care include desfășurarea conferințelor informative, distribuirea materialelor informative, training-ri pentru formarea facilitatorilor locali în lucrul cu tineretul pe subiecte de profilaxie HIV/SIDA, ITS, ateliere de lucru tematice: combaterea, prevenirea și profilaxia HIV/SIDA, ITS.

În scopul informării despre profilaxia infecției HIV/SIDA și a bolilor sexual transmisibile în cadrul instituțiilor de învățământ superior au continuat organizarea întâlnirilor și lecțiile tematice.

În cadrul Universității de Stat din Moldova își continuă activitatea cabinetul de consiliere anonimă a studenților în problema vizată.

Pe parcursul semestrului au activat 12 centre de sănătate prietenoase tinerilor. De serviciile centrelor au beneficiat aproximativ 59000 tineri. Cele mai solicitate servicii în cadrul centrelor sunt: diagnosticul și tratamentul confidențial referitor la infecțiile cu transmitere sexuală (ITS), inclusiv testarea la infecția HIV în special în cuplu – 35%; consultații referitoare la pregătirea pentru viața de familie (sexualitate, contracepție etc.) în special în cuplu – 25%; consultații referitoare la dezvoltarea personalității, relații interumane – 18%; probleme sociale legate de integrarea socială, căutarea locului de muncă, trai, ajutor material a adolescenților social-vulnerabili – 10%.

Pentru asigurarea securității transfuzionale și autoasigurarea țării cu produse sanguine a fost procurate materiale consumabile necesare pentru colectarea și examinarea sîngelui de donator pentru întregul Serviciu de Sînge, activitatea fiind continuă și ritmică. Din numărul total 80.000 de donări planificate au fost realizate estimativ 101%, inclusiv 78,2 la sută - donări rude, 21,4 la sută - donări voluntare, 0,1 la sută - autodonări și 0,3 la sută - donatori contra plată. Organizarea lunarelor de donare a sîngelui în teritoriile administrative este apreciată relativ satisfăcătoare – 46,6 la sută. În trimestru IV al anului curent a demarat reanimarea sectorului de producere a preparatelor biomedicale din sînge, prin inițierea și realizarea a 1/3 din volumul de reparații capitale.

La compartimentul elaborare și aprobare a standardelor naționale – instrucțiunilor necesare pentru activitatea serviciului de sînge, cu ajustarea acestora la cerințele internaționale în domeniu, Ministerul Sănătății a aprobat Ordinul nr.431 din 26.11.2009 „Cu privire la reglementarea donării de sînge/plasmă și asigurarea instituțiilor medico – sanitare cu componente și preparate sanguine pentru anul 2010”. A fost elaborat și este la etapa avizării de către ministerele de resort proiectul de Hotărîri de Guvern cu privire la aprobarea Regulamentului privind acordarea garanțiilor sociale donatorilor voluntari permanenți de sînge sau componente sanguine.

Îmbunătățirea supravegherii epidemiologice a impus instituirea Comisiei naționale extraordinară de sănătate publică, care a substituit Comisia extraordinară antiepidemică republicană⁴. În Perioada de raportare au avut loc 12 ședințe, în cadrul cărora au fost examinate problemele cu privire la evoluția situației epidemiologice, măsurile de control și răspuns la gripa pandemică în Republica Moldova. Pentru asigurarea protecției individuale a personalului medical și efectuarea măsurilor de dezinfecție, din Fondul epidemiologic republican au fost procurate măști chirurgicale, respiratoare, produse dezinfectante și antiseptice. În prezent IMSP dispune de mijloacele de dezinfecție și echipament de protecție necesar pentru controlul infecției și protecția personalului.

În conformitate cu recomandările Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) privind măsurile de prevenire și control a gripei pandemice, a fost elaborat și aprobat Planul-cadru intersectorial gradual pentru combaterea efectelor pandemiei cu virusul A(H1N1), care reglementează aspectele de planificare, organizare și efectuare a intervențiilor autorităților administrației publice. A fost recepționat (12.12.2009) și testat primul lot de vaccin donat de Guvernul României în cantitate de 150 mii doze, inclusiv 12.400 doze pentru partea stînga Nistrului. A fost elaborat ordinul Ministerului Sănătății privind vaccinarea împotriva gripei pandemice a contingentelor cu risc sporit de îmbolnăvire cu vaccinul GANTGRIP, realizate 2 seminare de instruire a conducătorilor, specialiștilor instituțiilor medicale și serviciilor medico-sanitare ale ministerelor din republică abilitați pentru efectuarea vaccinărilor.

Pentru prevenirea și tratarea bolnavilor de gripa atipică CNAM a procurat vaccin antigripal în sumă de 5.627,8 mii lei și medicament antiviral TAMIFLU 75 mg, dezinfectanți, reactivi și consumabile pentru testele de laborator, mijloace de protecție individuală în sumă totală de 27.606,2 mii lei⁵.

⁴ Hotărîrea Guvernului nr. 820 din 14.12.2009 cu privire la Comisia națională extraordinară de sănătate publică

⁵ Hotărîrea Guvernului RM nr.658 din 06.11.2009 cu privire la achiziționarea medicamentelor antivirale și a dispozitivelor medicale destinate asigurării necesităților urgente ale sistemului de sănătate în prevenirea răspîndirii și tratamentul gripei pandemice A (H1N1) și Hotărîrea Comisiei Extraordinare Antiepidemice Republicane nr.7 din 06.11

Direcția Medicală a Ministerului Afacerilor Interne a elaborat și aplică în controlul maladiilor contagioase instrucțiuni metodice de prevenire a bolilor diareice acute, holerei, dizenteriei, hepatitelor virale, gripei AH1N1, etc. frecvent întâlnite la ostașii carabinieri. În Cadrul zilei mondiale de combatere a HIV/SIDA (1 decembrie) a organizat și realizat activități organizatorico-metodice privitor la controlul HIV/SIDA și ITS. În parteneriat cu USMF „N. Testemițanu” au fost organizate seminare, prelegeri, discuții, concursuri, competiții sportive (oferirea învingătorilor a echipamentului sportiv cu simbolurile SIDA,TBC), demonstrarea filmelor cu tematica medico-educativă.

În cadrul proiectului „Extinderea activităților de prevenire a HIV/SIDA în rândul forțelor armate ale Republicii Moldova” au fost selectați și instruiți pentru popularizarea măsurilor de prevenire a HIV/SIDA în mediul efectivului unităților militare de carabinieri 28 de formatori, au fost organizate 8 treninguri cu genericul „ HIV/SIDA – căile de infectare și metodele de protejare”.

Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor săptămânal monitorizează situația epidemiologică privitor la gripa pandemică de tip A(H1N1) și, anume numărul cazurilor suspecte și depistate, precum și la măsurile de protecție suplimentare, care sunt implementate în cadrul subdiviziunilor ministerului. Astfel, Î.S., „Calea Ferată din Moldova” a reinstruit 86 lucrători medicali în instituțiile medico-sanitare feroviare, 125 însoțitori de vagoane, 376 lucrători la calea ferată cu risc major de infectare. Au fost distribuite 400 de materiale informative în garniturile de trenuri. Au fost vaccinați contra gripei sezoniere 115 lucrători medicali ai Î.S. „Calea Fierată din Moldova”. Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău” au realizat următoarele măsuri de protecție: instruirea de către Serviciul de Igienă Aeronautică a colaboratorilor poliției, grănicerilor, serviciului vamal, echipajelor de zbor privitor profilaxia și simptomele gripei, inclusiv pandemice; dezinfectarea navelor aeronautice; informarea pasagerilor prin diseminarea materialului informativ; difuzarea audio-clipului despre măsurile de profilaxie și primele simptome în terminalul aeroportului; înștiințarea imediată despre cazurile suspecte sau depistate la Centrul Național Științifico-Practic de Medicină Preventivă. Î.S. „Gările și Stațiile Auto” în gestiunea cărora sunt toate gările și stațiile de stat de pe teritoriul Republicii Moldova a organizat instruirea salariaților subdiviziunilor întreprinderii și permanent informează călătorii, șoferii, vizitatorii gărilor și stațiilor auto despre simptomele și măsurile de prevenire a infecției A (H1N1); intensificată igienizarea încăperilor și a mijloacelor de transport.

OBȚINEREA DE NOI PERFORMANȚE ÎN SISTEMUL DE OCROTIRE A SĂNĂȚĂȚII

Dezvoltarea Asistenței Medicale Primare este unul din obiectivele prioritare ale Ministerului Sănătății. În baza rezultatelor Studiului de fezabilitate a Asistenței Medicale Primare, efectuat cu suportul Grantului Guvernului Japoniei prin ordinul Ministerului Sănătății nr.194 din 13 mai 2008 a fost aprobată Lista instituțiilor medicale primare pentru reabilitare în cadrul proiectului Servicii de Sănătate și Asistență Socială, finanțat de Banca Mondială (37 instituții). Până la finele anului 2009 au fost finalizate lucrările de reconstrucție a 14 Centre de Sănătate (Satul Nou, Cimișlia; Bulboaca, Anenii Noi; Recea, Rîșcani; Baurci, Ceadr Lunga; Leușeni, Telenești; Costești, Ialoveni; Otaci, Ocnița; Corjeuți, Briceni; Râspopeni, Șoldănești; Zăbriceni, Edineț; Chipirceni, Orhei; Moscovei, Cahul; Iabloana, Glodeni și Oficiul Medicului de Familie Văscăuți, Florești). Sunt în curs de finisare lucrările de reconstrucție a Centrului de Sănătate Bălăbănești, raionul Criuleni.

Pentru a fortifica cunoștințele medicilor de familie în managementul serviciilor de medicină de familie a fost revizuită curricula de instruire a medicilor de familie, care va fi realizată prin intermediul Proiectului „Servicii de Sănătate și Asistență Socială”, finanțat de Banca Mondială. În perioada de referință au fost selectați și contractați consultanții internaționali. Concomitent, în cadrul proiectului UE-TACIS „Suport pentru fortificarea Asistenței Medicale Primare” a demarat procesul de formare a formatorilor, care ulterior vor fi antrenați în instruirea medicilor de familie și asistenților medicilor de familie.

Pentru a asigura tratamentul bolnavilor a fost majorată esențial prescrierea de medicamente compensate și extinsă posibilitatea de tratare în condiții de ambulator a pacienților, în special cronici sau a celor imobilizați.

În anul 2009 au fost realizate un șir de activități în vederea realizării a Programului de stat privind dezvoltarea Serviciului de Asistență Medicală Urgentă pe anii 2006 – 2010⁶.

Au fost efectuate lucrări de reparație capitală și curentă ale subdiviziunilor Serviciului de Asistență Medicală Urgentă în valoare totală de 2.688.988,0 lei. În IMSP Stația municipală Chișinău de Asistență Medicală Urgentă au fost reparați capital sediul Substației AMU Centru și Botanica în valoare de 1.071.774,5 lei. În IMSP Stația Zonală de Asistență Medicală Urgentă Centru continuă reparația Substațiilor de Asistență Medicală Urgentă. Au fost finalizate lucrările de reparație începute în anul 2008 a Substațiilor de Asistență Medicală Urgentă Ungheni și Ștefan Vodă. Au fost efectuate lucrări de reparație curentă a edificiilor Stației Zonale de Asistență Medicală Urgentă Nord: substațiile de Asistență Medicală Urgentă Bălți, Edineț (inclusiv proiectare), Fălești (Risipeni), Lipcani în sumă de 993.483,0 lei. IMSP Stația Zonală de Asistență Medicală Urgentă Sud a valorificat în anul 2009 suma de 278.485,0 lei pentru efectuarea reparațiilor capitale și curente a Substațiilor de Asistență Medicală Urgentă Cahul (12.140 lei), Cantemir (79.270 lei), Taraclia (28.722 lei) Colibaș (reparația capitală a acoperișului – 158.352,0 lei etc.). IMSP Stația Zonală de Asistență Medicală Urgentă UTA Găgăuzia a valorificat în anul 2009 suma de 345.256,0 lei pentru efectuarea reparațiilor capitale și curente ale edificiilor sediilor subdiviziunilor subordonate și amenajarea teritoriilor.

Pentru procurarea transportului sanitar de Stațiile Zonale de Asistență Medicală Urgentă nominalizate a fost utilizată suma de 9.651.500,0 lei (SZAMU Centru – 4.450.000 lei; SZAMU Nord – 3.600.000 lei; SZAMU Sud – 1.022.725 lei; SZAMU UTA Găgăuzia – 578.775,0 lei). Achiziționarea transportului a fost efectuată în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, prin intermediul Bursei Universale de Mărfuri cu desemnarea câștigătorilor și încheierea contractelor de achiziționare. Ca rezultat, au fost procurate 45 unități de transport (SZAMU Centru – 20; SZAMU Nord – 18; SZAMU Sud – 4; SZAMU UTA Găgăuzia – 3). Unitățile de transport achiziționate sînt asamblate special pentru exploatarea acestora în cadrul serviciului de urgență (girofar-sirenă, salon completat cu curele speciale pentru fixarea brancardei).

Îmbunătățirea continuă a calității serviciilor medicale prestate populației pe parcursul semestrului II al anului 2009 a fost realizată prin finalizarea testării sistemului instituțional de asigurare a calității serviciilor medicale, prin crearea Consiliului Calității și elaborarea Regulamentului lui de activitate, care este implementat în instituțiile medico-sanitare pilot (14 instituții: SCR, ICȘDOSMC, CNȘPMU, SCM și CMF Bălți, SCM nr.1, SCM „Sfântul Arhangel Mihail”, SR Orhei și CMF Orhei, Spitalul Cahul și CMF Cahul, SR Comrat și CMF Comrat, Clinica Universitară de AMP, care reprezintă toate nivelurile de asistență medicală și cele 3 zone mari ale țării, unde are loc implementarea lui). A fost elaborat proiectul ordinului de aprobare a Regulamentului-cadru al Consiliului Calității instituțiilor medico-sanitare. Grupul de lucru, instituit prin ordinul Ministerului Sănătății, pe parcursul semestrului II al anului 2009, a elaborat proiectul Concepției Calității asistenței medicale, varianta finală, care a fost remisă instituțiilor internaționale pentru consultări și recomandări. În acest context, la 18 decembrie 2009 a fost organizat seminarul internațional „Managementul calității și auditul clinic” cu participarea unui expert din Marea Britanie, care a prezentat experiența acestei țări în domeniul asigurării calității serviciilor medicale.

Pe parcursul semestrului II al anului 2009 au fost elaborate, aprobate și plasate pe site-ul Ministerului Sănătății un set de protocoale clinice, precum și ghiduri și standarde: Protocoale clinice standardizate pentru medicii de familie: „Gripa pandemică cu virusul nou A (H1N1)”, „Urgențe hipertensive”, „Hipotiroidia”, „Anemia fierodeficitară”, „Maladiile benigne ale glandei mamare”, „Limfomul Hodgkin la adult”, „Scarlatina la copil”, „Oreionul la copil”, „Hepatita virală A la copil”, „Hepatita virală cronică B la adult”, „Hepatita virală cronică C la adult”; Protocoalele clinice naționale: „Sepsisul neonatal”, „Icterul neonatal”, „Fibroza chistică”; Protocoale clinice standardizate pentru medicii neonatologi din secțiile de

⁶ Hotărârea Guvernului nr. 564 din 22. 05. 2006 pentru aprobarea Programului de stat privind dezvoltarea Serviciului de Asistență Medicală Urgentă pe anii 2006-2010

reanimare și terapie intensivă neonatală: „Edemul pulmonar la nou-născut”, „Hemoragia pulmonară la nou-născut”, „Alimentația parenterală la nou-născut”, „Insuficiența renală la nou-născut”, „Acidoza respiratorie la nou-născut”, „Acidoza metabolică la nou-născut”, „Alcaloza respiratorie la nou-născut”, „Alcaloza metabolică la nou-născut”, „Șocul la nou-născut”, Ghiduri practice: „Ghidul practic de management al complicațiilor severe ale Gripei pandemice cu virusul de tip nou A (H1N1)”, „Ghidul practic de profilaxie a cancerului de col uterin”, „Ghidul național de tratament și îngrijiri în infecția HIV și SIDA”; Standarde: „Standardele sistemului de calitate în activitatea instituțiilor ce participă la producerea produselor sanguine” și „Nomenclatorul național al produselor sanguine umane pentru utilizare terapeutică și diagnostică”.

Întru implementarea a Protocoalelor clinice naționale și Protocoalelor clinice standardizate pentru medicii de familie aprobate, în semestrul II al anului 2009 au fost organizate 10 seminare instructive zonale (în mun. Chișinău – pentru cadrele medicale și didactice din capitală și raioanele din centrul țării; în mun. Bălți, orașele Cahul și Comrat - respectiv, pentru cele de nord și sud), precum și două Cursuri de instruire „Managementul maladiilor în baza Protocoalelor clinice aprobate” în cadrul expoziției MoldMEDIZIN& MoldDENT din 08-11.09.2009 de la MoldExpo, prezentate de autori și instruire a lucrătorilor medicali din toată țara, la care au participat 1.481 medici, cadre didactice, medici-rezidenți și asistente medicale.

În perioada de referință, a fost organizată monitorizarea implementării de către instituțiile medico-sanitare a sistemului de Audit medical și a sistemului de management al maladiilor în baza Standardelor medicale de diagnostic și tratament, Protocoalelor clinice naționale și Protocoalelor clinice standardizate pentru medicii de familie: PCN și PCSPMF „Gripa la copil”, PCN și PCSPMF „Infecția enterovirală”, PCN „Infecțiile respiratorii virale acute (adenovirozele, paragripa și infecția cu virusul respirator sincițial) la copil”, PCN și PCSPMF „Infecția meningococică la copil”, PCN „Oreionul la copil”, PCN „Accidentul vascular ischemic”, PCN și PCSPMF „Bronhopneumopatia obstructivă cronică”, PCN „Otita media acută la copil”, PCN „Tonzilita cronică la copil”, PCN „Otita medie cronică supurată la adult”, PCN „Laringita cronică la adult”. Monitorizarea implementării a fost efectuată în 7 teritorii și 26 instituții medico-sanitare (CNȘPMU, INN, ICȘOSMC, SCR, SCRC „Em. Coțaga”, SCM „Sfânta Treime”, SCM „Sf. Arhanghel Mihail”, SCMC „V. Ignatenco”, SCM Boli contagioase pentru copii, SCMC nr. 1, AMT Ciocana, AMT Botanica, AMT Rîșcani, SR și CMF Rezina, SR și CMF Anenii Noi, SR și CMF Glodeni, SR și CMF Ștefan-Vodă, SR și CMF Cantemir, SR și CMF Ungheni, CS Antonești, Ștefan-Vodă).

Întru asigurarea unui standard de calitate a actului medical chirurgical au fost ajustate și puse în aplicare în instituțiile medico-sanitare spitalicești din republică Lista de evaluare a siguranței chirurgicale a pacienților și Manualul de implementare a acesteia elaborate de OMS.

În anul 2009, procedurii de evaluare au fost supuse 97 instituții medicale: 26 instituții publice, din care 3 instituții nu au fost acreditate și 71 instituții private, din care 1 instituție nu a fost acreditată; 67 instituții farmaceutice, din care 1 instituție nu a fost acreditată și 11 centre de medicină preventivă.

Pentru dezvoltarea serviciilor medicale și sociale pentru categoriile de pacienți cu necesități speciale, în Centrul Republican Experimental Protezare, Ortopedie și Reabilitarea, subordonat Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, pe parcursul anului 2009 fost efectuate 71.874 vizite, iar circa 1.297 persoane au primit asistență medicală de recuperare și servicii medicale în staționar. Au fost realizate articole protetico-ortopedice (total) – 1.999 unități; reparația protezelor – 747 unități; bandaje – 1.939 unități; încălțăminte ortopedică – 7.237 unități. Au fost asigurați cu mijloace de locomoție nemecanizate 2.321 persoane cu dizabilități locomotorii, dintre care 875 persoane cu cărucioare; suporturi de mers - 436 persoane; cîrje, subcoate – 299 persoane, bastoane – 711 persoane.

Pe parcursul anului 2009, Consiliul Republican de Expertiză Medicală a Vitalității (CREMV) și subdiviziunile teritoriale a examinat și încadrat în grad de dizabilitate 1.4127 persoane; total expertizați au fost 59.330 pacienți, dintre care 14.127 primar. Numărul persoanelor expertizate primar pe grade de

disabilitate este: gr. I – 1.973 persoane; gr. II – 8.334 persoane; gr. III – 3.820 persoane. Au fost reabilitate total 469 persoane, reabilitate parțial 2.359 persoane.

Cadrul normativ privitor la dezvoltarea serviciilor pentru persoanele cu dizabilități a fost îmbunătățit prin elaborarea în anul 2009 de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a proiectului Strategiei privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități (2010-2013). La fel, este în proces de avizare proiectul Hotărârii de Guvern "Cu privire la aprobarea Regulamentului – cadru de organizare și funcționare a serviciului Locuință protejată și a Standardelor minime de calitate".

Este în proces de implementare proiectul „Inițiativa Comunitate Incluzivă: Moldova” care are menirea de a crea servicii sociale comunitare pentru persoanele cu dizabilități din Casa internat pentru copii cu deficiențe mintale (băieți) din or. Orhei, perioada de implementare 2009 - 2013. Partenerii proiectului sînt Open Society Mental Health Initiative (OSMHI, Budapesta), Fundația Soros Moldova, Keystone Human Services International (KHS, SUA), Keystone Human Services International Moldavian Association (KHSMA) și Hope and Homes for Children (HHC, Marea Britanie). Cu suportul proiectului nominalizat au fost reîntorși în familia biologică 17 copii din Casa internat Orhei, iar în 19 cazuri a fost prevenită instituționalizarea.

În anul 2009, Ministerul Sănătății cu suportul proiectului GTZ și în colaborare cu Ministerul Federal al Sănătății din Germania a efectuat un studiu asupra analizei factorilor economici și administrativi ce determină disponibilitatea medicamentelor în Moldova. În perioada 11 mai - 11 iunie 2009, Ministerul Sănătății a desfășurat lunarul „Promovarea utilizării raționale a medicamentelor” prin care a dezvoltat capacitățile lucrătorilor medicali și farmaceutici, precum și informată populația țării despre principiile utilizării raționale a medicamentelor (URM). Prin diverse medii de informare în masă au fost aduse la cunoștința publicului larg riscurile cauzate de utilizarea nerațională a medicamentelor și automedicația necontrolată, lista medicamentelor pasibile spre eliberarea din farmacii fără rețetă (listă OTC), precum și pliante informative, distribuite prin intermediul farmaciilor. Au fost organizate, de asemenea, ședințe de lucru cu personalul medical și farmaceutic, farmaciștii – inspectori, producătorii autohtoni de medicamente. În realizarea acțiunii au fost implicați studenții instituțiilor de învățămînt medical și farmaceutic. La 25 iunie 2009, Ministerul Sănătății cu susținerea Asociației Producătorilor de Medicamente a Republicii Moldova, a organizat o reuniune la care au fost examinate posibilitățile reale de dezvoltare și promovare a producătorului autohton de medicamente.

Piața farmaceutică a Republicii Moldova în anul 2009 a fost formată la cca 87 % din produse de import și 13 % - produse autohtone (date prealabile). Dinamica ascendentă a importului de medicamente denotă o creștere cu cca 110% . În această perioadă a fost înregistrată o producție de medicamente în volum de circa 20,85 mln. \$ USD. Impactul crizei economice asupra pieței farmaceutice din Republica Moldova a fost caracterizat prin reducerea vânzărilor, a exportului și majorarea prețurilor la medicamente. Astfel, vânzările s-au diminuat cu 68,74% (de la 19,9 mln. \$ USD în 2008 la 13,68 mln. \$ USD) și exportul, respectiv cu 55,82% (de la 6,7 mln. \$ USD în 2008 la 3,74 mln. \$ USD), prețurile la medicamente au înregistrat o creștere de 15,94%, datorată majorarea acestora la etapa importului de la producătorii străini.

În perioada de referință au fost întreprinse măsuri în vederea asigurării dotării tehnice cu utilaj medical performant a spitalelor în funcție de profil și importanță strategică pentru țară. Astfel, au fost dotate cu dispozitive speciale (monitoare, aparate de ventilare, etc.) secțiile de reanimare și terapie intensivă a 76 instituții medicale republicane, municipale, raionale, departamentale și din raioanele de est ale republicii UTA Gagauzia, oferite de Guvernul Republicii Populare Chineze. Acțiunea a avut loc în cadrul Acordului de cooperare în domeniul economic și tehnic dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Populare Chineze, semnat la 20 mai 2006. Ca urmare a Memorandumului încheiat de către Ministerului Sănătății al Republicii Moldova, Compania Orange Moldova și Organizația Națiunilor Unite (Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare), în cadrul Institutului de Neurologie și Neurochirurgie a fost instalat Tomograful Computerizat, astfel asigurîndu-se accesul populației la servicii de înaltă performanță. Iar în baza memorandumului de colaborare, semnat de Ministerul Sănătății al Republicii Moldova, Centrul

Național de Transfuzie a Sîngelui, Institutul Oncologic și organizația neguvernamentală cu sediul în Statele Unite ale Americii „Global Healing” , în incinta Institutului Oncologic Totodată a fost creată și dată în folosință Banca de Sînge. Au fost recepționate 164 ajutoare umanitare de medicamente și dispozitive medicale. Registrul de evidență al ajutoarelor umanitare a fost plasat pe pagina web a Ministerului Sănătății. Ministerul Sănătății a beneficiat și de un lot de consumabile, destinat combaterii răspîndirii gripei A(H1N1), oferit de Ambasada Statelor Unite ale Americii, prin intermediul Counterpart International, drept raspuns la solicitarea de suport adresată de Ministerul Sănătății al Republicii Moldova. Valoarea totală a ajutorului a fost de cca 62 mii USD. De acest ajutor au beneficiat instituțiile medicale republicane, municipale și raionale. Ministerul Sănătății al României a oferit 150 mii doze de vaccin pandemic “CANTGRIP.

În perioada 30 mai – 4 iulie 2009 a fost organizată instruirea în domeniul achizițiilor publice a conducătorilor și președinților grupurilor de lucru pentru achiziții din instituțiile medico-sanitare din republică (276 persoane).